

BARNDOM, UTBILDNING
OCH SAMHÄLLE

Examensarbete i fördjupningsämnet fritidspedagogik 15 högskolepoäng, grundnivå

”Jag skulle ändå vilja gå kvar, det är
mycket roligare”

- En studie om varför elever väljer att stanna eller sluta på fritids och vad de gör istället

”I would rather stay, it's more fun”

- A Study about why students choose to stay or leave Swedish leisure time centres and what they do instead

Saga Cronberg
Nikolina Lindsjö

Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i
fritidshem, 180hp
Datum för slutseminarium (2020-03-24)

Examinator: Erika Lundell
Handledare: Robert Nilsson Mohammadi

Förord

Vi vill tacka vår handledare Robert Nilsson Mohammadi för allt stöd och all vägledning vi fått genom hela processen.

Vi vill även tacka rektorer, lärare och elever på skolan vi genomförde vår studie på. Ett extra tack till eleverna som deltog i gruppintervjun. Utan ert engagemang hade denna studie inte blivit av.

Detta arbetet har vi från start till slut genomfört tillsammans genom att vi har träffats många gånger och haft en regelbunden kontakt genom hela arbetet. En bra kommunikation mellan varandra där vi ständigt har haft fokus på uppgiften. Vi har fördelat arbetet jämnt mellan oss.

Abstract

Elever i årskurs 4-6 slutar på fritidshemmen och vi vet inte riktigt varför eller vad de gör istället. Syfte med denna studie är att förstå vad som ligger bakom årskurs 4-6 elevers val att antingen stanna eller lämna fritids. Syftet är vidare att ta reda på vad eleverna gör på sin fritid. Frågeställningarna som vår studie utgår ifrån är följande: "Varför väljer vissa elever att sluta och andra att stanna kvar i fritidshemsverksamheten?" och "Vad gör eleverna i årskurs 4-6 efter skolan?" och "Erbjuder fritidshemsverksamheten en meningsfull fritid för elever i årskurs 4-6 enligt eleverna?". Studien bygger på en kvantitativ studie i form av en enkätundersökning med 87 elever och en kvalitativ studie i form av en gruppintervju med 4 elever, alla från samma skola i årskurs 4-6. Med hjälp av begreppen meningsfull fritid, meningsfullhet utifrån teorin KASAM och Haglunds fyra sätt att se på fritid har vi analyserat vår empiri. I intervjuerna framkom att elevernas fritidshem låg på en annan skola vilket var en viktig orsak till varför många elever slutat. Vår studie visade att en betydande del av eleverna ansåg att fritidsverksamheten var tråkig och att det var viktigt om kompisarna gick där. Vi kunde se kopplingar mellan att elever tyckte att fritidshemmet var tråkigt och dess brist på erbjudande av meningsfulla aktiviteter. Många elever hade fler än en organiserad fritidsaktivitet i veckan och det skulle kunna vara en anledning till att eleverna behövde tiden mellan skolan och aktiviteten till rekreation. Under rekreationstiden ägnade sig eleverna åt att äta mellanmål, göra läxor och olika skärmbaserade aktiviteter. Somliga elever upplevde fritidshemmets aktiviteter som meningsfulla då de varje dag erbjöd aktiviteter som eleverna tyckte om, till exempel TV- och datorspel. Det framkom även att de aktiviteter som eleverna upplever som meningsfulla var sådana där eleverna fick vara med och bestämma, känna sig delaktiga från början till slut och där de fick social uppskattning.

Nyckelord: barns fritid, barns perspektiv, fritidshem årskurs 4-6, meningsfull fritid, meningsfullt fritidshem, slutar på fritidshemmet

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
1.1. Syfte och frågeställning	8
2. Tidigare forskning	9
2.1. Elevers perspektiv på fritidshemsverksamheten och Afterschool programs	9
2.2. Elevers egna fritid	12
2.3. Sammanfattning och vårt bidrag	13
3. Teori	14
3.1. KASAM - Känsla Av SAMmanhang	14
3.1.1 Begriplighet	14
3.1.2 Hanterbarhet	15
3.1.3 Meningsfullhet	15
3.2. Meningsfull fritid	16
4. Metod	18
4.1. Metodval	18
4.2. Material	19
4.2.1. Enkätstudie	20
4.2.2. Grupptervjun	22
4.3. Val av insamlingsplats och urval	23
4.4. Forskningsetiska överväganden	24
4.5. Analysmetod	25
5. Resultat och analys	27
5.1. Resultatet av enkäten	27
5.1.1. Varför väljer elever att fortsätta eller sluta fritids?	27
5.1.2. Vad de gör istället för att vara på fritids	29
5.1.3. Sammanfattning enkäten	30
5.2. Resultat och analys av gruppintervjun	30
5.2.1. Hur lockar man elever som slutat på fritids att börja igen	31
5.2.2. Elevernas fria tid och deras organiserade fritidsaktiviteter	33
5.2.3. Meningsfulla aktiviteter på fritidshemmet	37
5.3. Sammanfattning	41
5.3.1. Varför väljer vissa elever att sluta och andra att stanna kvar i fritidshemsverksamheten?	41
5.3.2. Vad gör eleverna i årskurs 4-6 efter skolan?	42
5.3.3. Erbjuder fritidshemsverksamheten en meningsfull fritid för elever i åk 4-6 enligt eleverna?	43
6. Diskussion och avslutning	44
6.1. Metoddiskussion	44
6.2. Resultat i relation till tidigare forskning	45
6.3. Framtida forskning	47
6.4. Resultat i relation till yrkesverksamheten	47
Referenslista	48
Bilagor	51
Bilaga 1: Enkät till elever som går på fritids	51

Bilaga 2: Enkät till elever som inte går på fritids	52
Bilaga 3: Intervjufrågor till elever som slutat eller går på fritids	53
Bilaga 4: Resultat av enkät i form av diagram	54

1. Inledning

Enligt skolverkets (2016) statistik slutar elever i årskurs 4-6 på fritids i stor utsträckning. Det finns inte så mycket aktuell forskning om varför de slutar och vad de gör istället. Detta väckte frågor om vart eleverna tar vägen och vad de gör efter skolan samt varför de slutat eller valt att gå kvar på fritidshemmet. Vårt fokus i undersökningen har varit på elevers perspektiv och detta har vi valt eftersom vi vill höra elevernas röster om orsakerna till varför de slutar/väljer att gå kvar på fritids. Lärare och andra vuxna kan bara spekulera om detta, medan eleverna förmodligen kan motivera varför de slutat eller stannat. Vi vill försöka hitta orsakerna och i ett vidare perspektiv reflektera över hur man kan utveckla verksamheten för elever i årskurs 4-6. Barns perspektiv handlar om att få en uppfattning kring hur barnet upplever och uppfattar sin omvärld genom barnens egna ögon, ”inifrån-ut”. Medan barnperspektiv är ett sätt att titta på och förklara barnens värld, det vill säga ett vuxet perspektiv på barnens värld med ”utifrån-in” (Sommer, 2011). Enligt barnkonventionen ”ska barn ha rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet” (Unicef, 2009). Vårt perspektiv blir därför barns perspektiv.

Att elever i årskurs 4-6 väljer att sluta i fritidsverksamheten har stöd i offentlig statistik. Skolverket (2016) har sammanställt statistik över antalet elever som var inskrivna på fritidshem i Sverige under 2015. Där framkom det att endast 21 % av eleverna i årskurs 4-6 var inskrivna på fritidshemmen i förhållande till 84% som är inskrivna i förskoleklass till årskurs tre (Skolverket, 2016). Ett telefonsamtal (2020-01-10) med en biträdande rektor på en stor skola i Malmö bekräftade att de har väldigt få elever inskrivna i årskurs 4-6. Vidare berättade hen att de har inga elever inskrivna från vare sig årskurs 5 eller 6 och att mindre än hälften av årskurs 4 är inskriven på fritidshemmet.

Skolverket och Skolinspektionen har kartlagt olika faktorer som kan ha påverkan på fritidshemsverksamhetens kvalitet. I läroplanen (Skolverket, 2019) står det att syftet med fritidsverksamheten är att ”stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda eleverna en meningsfull fritid” (Ibid, s. 24) och i Skollagen (2010:800) kapitel 14 fritidshemmet 2§ står det att fritidshemmet ska erbjuda eleverna en meningsfull fritid. Läroplanen (Skolverket, 2019) lyfter även fram att eleverna ska även erbjudas ”en variation av arbetssätt, uttrycksformer och lärmiljöer som integrerar omsorg

och lärande” (Ibid, s. 24). En rapport från Skolinspektionen (2010) lyfter fram två huvudorsaker till att fritidsverksamheten bedrivs på ett dåligt planerat och ostrukturerat sätt. Den ena orsaken handlar om planeringstiden, antingen har personalen för lite planeringstid eller så använder de tiden på fel sätt. Ibland måste man vikariera för en annan lärare eller diskutera andra saker på planeringstiden. Den andra faktorn handlar om utbildade lärare eller lärare som inte har rätt utbildning för åldern man jobbar med och som inte har full koll på fritidshemmets uppdrag. Undersökningen som finns i rapporten visar att fritidsverksamheten till största del går på rutin, nästan utan förberedelser. Under loven så är däremot fritidsverksamheten ofta mer planerad och genomtänkt.

Vi vill med vår undersökning skapa förståelse för vad elever upplever som meningsfullt efter skolan och förstå varför elever i stor utsträckning väljer att sluta på fritids i årskurs 4-6, samt få en uppfattning om vad som gör att vissa elever ändå fortsätter i fritids i årskurs 4-6. Vi vill även få reda på vad eleverna gör på sin fritid. Vi hoppas att våra resultat ska kunna bidra till att skapa en intressant fritidshemsverksamhet och därmed öka intresset hos eleverna att fortsätta.

1.1. Syfte och frågeställning

Examensarbetets syfte är att förstå vad som ligger bakom årskurs 4–6 elevers val att antingen stanna eller lämna fritids. Syftet är också att ta reda på vad eleverna gör på sin fritid. Arbetet kommer att svara på frågorna:

- Varför väljer vissa elever att sluta och andra att stanna kvar i fritidshemsverksamheten?
- Vad gör eleverna i årskurs 4-6 efter skolan?
- Erbjuder fritidshemsverksamheten en meningsfull fritid för elever i årskurs 4-6, enligt eleverna?

2. Tidigare forskning

Då vårt syfte med arbetet är att förstå vad som ligger bakom elevers val att antingen stanna eller lämna fritids och vad eleverna gör på sin fritid har vi sökt efter forskning om varför elever antingen stannar eller slutar på fritidshem och vad elever gör på sin fritid. Det har varit svårt att finna svensk forskning om vad barn i vår ålderskategori gör på sin fritid och därför har vi vidgat vårt perspektiv till studier om unga i andra länder. Vi kommer att presentera en svensk studie om varför elever slutat eller går kvar på fritids, samt två amerikanska studier där den ena handlar om varför elever valt att sluta på fritids och den andra studien handlar om vad som motiverar elever att gå eller inte gå på "Boys and Girls Clubs". Vi kommer även presentera en engelsk studie som handlar om förändringen i vad skolbarn i åldrarna 8-16 år använder sin tid till mellan år 1975 och 2015. Den sista forskningsstudien som vi kommer att presentera handlar om barns dagliga aktiviteter i England och USA.

2.1. Elevers perspektiv på fritidshemsverksamheten och Afterschool programs

Dahl och Ackesjö (2011) har i en studie som heter "Det bästa med fritids var att kompisarna var där" undersökt varför elever slutar på fritids i årskurs 4-6 och även varför vissa elever väljer att fortsätta på fritids i årskurs 4-6. De använder sig av ett elevperspektiv och både kvalitativ och kvantitativ metod. De undersökte två olika skolor, på den ena skolan fick de elever som slutat på fritids att vara med i gruppintervjuer och på den andra skolan fick de elever som gick kvar på fritids att svara på en enkät (Dahl och Ackesjö, 2011).

När de analyserade intervjuerna kom de fram till fyra olika teman till varför elever valt att sluta i fritidsverksamheten. Det första temat var betydelsen av kompisar, där de kom fram till att relationerna till kompisarna är viktigare än att gå kvar på fritids. Eleverna gillade fritids om kompisarna också var där, annars var man benägen att sluta. Man valde att träffa kompisarna utanför skola/fritids i stället. Det handlade alltså om att man gjorde som kompisarna gjorde. Det andra temat var

organisation och struktur, där de kom fram till att eleverna tyckte att pedagogerna och verksamheten var mest fokuserad på de yngre åldrarna och att pedagogerna inte hade lika mycket tid för de äldre barnen. Verksamheten var inte åldersanpassad till de äldre, när verksamheten endast hade en avdelning med alla åldrar, vilket i sin tur var en stor orsak till att eleverna valde att sluta på fritids. Det tredje temat handlade om inflytande, där de kom fram till att eleverna kände att de hade för lite eller inget inflytande i fritidsverksamheten. Eleverna upplevde att pedagogerna planerade aktiviteterna utan att eleverna fick vara delaktiga och påverka planeringen. Om eleverna saknar inflytande kan det leda till att de slutar eftersom de vill känna sig delaktiga och få inflytande. Det sista temat handlade om åldersanpassning av verksamheten. Där de kom fram till att eleverna kände att aktiviteterna och det material som fanns i verksamheten inte var anpassade för deras ålder och intressen. Vissa elever tog upp att de saknade digitala sysselsättningar som exempelvis datorspel och tv-spel. Eleverna nämnde även att spel- och pysselmaterial som fanns borde vara mer åldersanpassat för de äldre barnen (Dahl och Ackesjö, 2011).

När de analyserade enkätsvaren kom de fram till fyra motiv till varför en del av barnen valde att fortsätta i fritidsverksamheten även i de äldre åldrarna. Det första motivet var fria val, där de kom fram till att eleverna väljer att fortsätta på fritids eftersom de har fria val att välja vad de vill göra och med vem. Det andra motivet var rikt utbud av aktiviteter, där de kom fram till att eleverna tycker att pedagogerna planerar många olika och roliga aktiviteter som de sedan kunde välja att delta i, det svåra är att det finns för mycket roliga aktiviteter enligt en del av dessa elever. Det tredje motivet var möjlighet till inflytande, där de kommer fram till att de flesta eleverna var nöjda med hur verksamheten ser ut och att de inte kände något behov av att ändra något. Dessa elever tyckte tydligen att de hade tillräckligt stort inflytande. Det fjärde motivet var den betydelsefulla vuxna, där de kommer fram till att eleverna tycker att pedagogerna planerar aktiviteter och anordnar miljöer och hjälper dem om de behöver. Eleverna verkade även se på pedagogerna som några som skojar och skämtar, vilket kan tyda på att det finns en ömsesidig relation mellan eleverna och pedagogerna (Dahl och Ackesjö, 2011).

Okeke (2008) har gjort en studie som heter "Attrition in Adolescent After-School Programs: Addressing the Concern via Interviews with Program Dropouts" med amerikanska elever i middle school som tidigare deltagit i "After-School Programs". Studien utreder varför eleverna valt att

sluta på "After-School Programs". I studien intervjuades 68 elever via telefon och resultatet av intervjuerna gav sex huvudorsaker till varför eleverna i middle school valt att sluta på "After-School Programs". Den första orsaken var eleverna engagerar sig i icke-familjerelaterade aktiviteter, som olika klubbverksamheter, exempelvis idrottsklubbar och schackklubbar. Dessa övervakas av vuxna. Den andra orsaken var bristen på trovärdigheten i programmet. Den tredje orsaken var att eleverna engagerar sig i familjerelaterade aktiviteter, som exempelvis hushållssysslor och att passa sina yngre syskon. Den fjärde orsaken var programlängden, studenterna ansåg att "After-School Programs" var för långa och tog för mycket tid. Den femte orsaken var att eleverna upplevde att aktiviteterna på programmet var tråkiga och ointressanta. Den sjätte och sista orsaken var bristen på akademisk kvalitetshjälp, eleverna uttryckte att lärarna inte kunde hjälpa dem med läxorna på grund av att de inte hade tillräcklig kunskap (Okeke, 2008).

Fredricks och Hackett (2010) har gjort en studie som heter "Participation in boys and girls clubs: Motivation and stage environment fit" med amerikanska elever i elementary school och middle school där de undersökt vad som motiverar dem att antingen gå på det de kallar "Boys and Girls Club" eller välja att inte gå. I studien intervjuades 54 elever där intervjuerna gav olika förklaringar till varför de valt att fortsätta eller sluta i "Boys and Girls Club". Några orsaker till varför elever valt att fortsätta var att de tyckte det var kul och att de tyckte det var tråkigt att vara hemma. De framhöll sex olika huvudskäl till att de uppskattade verksamheten. Den första var att aktiviteterna var roliga. Den andra var att man fick leka utomhus och vara i idrottshallen. Den tredje var att umgås med sina vänner. Den fjärde var möjligheter att själva välja mellan olika aktiviteter. Den femte var att det fanns mellanmål. Den sjätte var en lugnare miljö än under skoldagen. Andra orsaker till att de fortsatte var att klubben hade en bra personal, att de höll sig borta från trubbel och kände sig trygga samt att de fick vara med att bestämma. Elever på elementary school som valde att inte gå på klubben förklarade att någon av deras föräldrar inte behövde arbeta och därför var hemma eller att de hade andra familjeärenden såsom att träffa släktingar. Medan eleverna i middle school som valde att inte gå på klubben framhöll orsaker som att de deltog på andra after-school aktiviteter, exempelvis idrott, barnvakt, drama eller att de tog hand om sina syskon. Andra orsaker som gällde elever både i elementary school och middle school var exempelvis att andra barn var elaka, att det var tråkigt och att de ville vara med kompisarna som inte var med i klubben. När eleverna blev tillfrågade vad de brukade göra på sin fritid gavs olika förslag som att göra läxor,

titta på TV, spela TV-spel och vissa studenter nämnde även hushållssysslor och att hjälpa till hemma (Fredricks och Hackett, 2010).

2.2. Elevers egna fritid

Mullan (2018) har i sin studie som heter ”A child's day: trends in time use in the UK from 1975 to 2015” jämfört hur skolbarn i åldrarna 8-16 år använde sin fritid i England mellan 1975 och 2015. I undersökningen kom det fram att barn har blivit mindre fysiskt aktiva och tillbringar mer tid till aktiviteter hemma. Barn lägger mer tid på olika skärmar och även om barn lägger mer tid på sport så har tiden barnen lägger på andra aktiviteter utanför hemmet minskat. Barn lägger även mer tid på läxor. Några orsaker som kan ligga bakom varför barns fritid ser ut som den gör är att föräldrarna vill att barnen ska vara säkra och tycker att det är viktigt med en bra utbildning, men den främsta orsaken har rimligtvis med den snabba teknologiska utvecklingen att göra (Mullan, 2018).

Gracia (2018) har gjort en studie som heter ”Children's Daily Activities: Concepts, Theories and Research” och den handlar om barns dagliga aktiviteter i England och USA. Det har skett en radikal förändring i tidsanvändning både för föräldrars och barns dagliga aktiviteter från 1960 till 2015. Barn har ökat tiden de spenderar med sina föräldrar och barn spenderar mer tid till skärmbaserade aktiviteter. Det finns skillnader mellan vad killar och tjejer lägger sin tid på. Tjejer lägger mer tid på att läsa, studera och hjälpa till med hushållssysslor än vad killar gör. Killar lägger mer tid på TV och elektronik och även mer aktiv fritid och sport än vad tjejer gör. När barnen blir äldre läggs oftast mer tid på läxor och mindre på att sova och att umgås med föräldrarna. Barns skärmbaserade aktiviteter ökar vid början av tonårsperioden eller något tidigare. Barn som har föräldrar i goda sociala förhållanden deltar i större utsträckning i organiserade fritids- eller kulturaktiviteter och deras föräldrar engagerar sig aktivt för att bygga upp ett socialt och kulturellt kapital. Barn som lever i familjer med mindre bra sociala förhållanden tillbringar mer egentid, utan föräldrarnas övervakning, framför en skärm. Detta visar hur socioekonomiska skillnader och olika uppfostringskulturer bidrar till att reproducera sociala ojämlikheter. Barn som har föräldrar med långa arbetsdagar och oflexibla arbetsvillkor, särskilt ensamstående föräldrar, ägnar sig i mindre grad åt

utvecklande aktiviteter, uppenbarligen som en följd av föräldrarnas begränsade tid och stressade livssituation (Gracia, 2018).

2.3. Sammanfattning och vårt bidrag

Alla forskningsstudier som vi presenterat fokuserar på barnens egna perspektiv, det vill säga deras egna röster och upplevelser. Forskningen belyser olika aspekter på varför elever slutar eller stannar på fritidshemmet och vi fann återkommande förklaringar såsom betydelsen av kompisarnas val, fria val av aktiviteter och grad av inflytande. När det gäller elevernas egna fritid påvisar den utländska forskningen att elever lägger mer och mer tid på skärmar och mindre tid på fysisk aktivitet. Det framkommer sociala ojämlikheter vad gäller val att delta på fritidshem eller att engagera sig i fritidsaktiviteter. Vi hittade inte några jämförbara svenska artiklar inom området barns egen fritid, så vi kommer att fokusera på likheter eller skillnader mellan de internationella studierna och vår studie. Dahl och Ackesjös studie är från 2011, vårt bidrag till forskningsfältet är att ge en uppdaterad redovisning av läget och presentera en bild av situationen på en skola i en by i Skåne och även att ta reda på vad barn gör på sin fritid i denna by. Det är en brist att det saknas svensk forskning om vad barn i årskurs 4-6 gör på sin fritid. Mot denna bakgrund anser vi att detta är en glömd ålder, en mellanålder som inte får någon uppmärksamhet. Vad elever i denna åldern gör på sin fritid påverkar deras inträde i tonårsperioden. Vi ser vikten av att uppdatera forskningen kring elevers fritid och vad de gör efter skolan i Sverige.

3. Teori

Vårt syfte och frågeställning i denna studie kommer att beröra begreppen meningsfullhet genom teoribildningar kring KASAM och meningsfull fritid. Vi har valt att försöka förstå varför elever i årskurs 4-6 väljer bort eller väljer att stanna kvar i fritidsverksamheten, men vi vill även få svar på om fritidsverksamheten erbjuder en meningsfull fritid enligt eleverna. Vi kommer att betrakta hur elever ser på sin tid i fritidshemmet och vad elever gör på sin fritid som de upplever som meningsfullt genom fyra olika synsätt på fritid och meningsfullhet utifrån KASAM.

3.1. KASAM - Känsla Av SAMmanhang

I boken ”Hälsans mysterium” (2005) vägleder Aron Antonovsky läsaren genom teoretiska tankegångar ur ett hälsoperspektiv. Antonovsky myntade begreppet Känslan Av SAMmanhang (KASAM) och menar att det finns det tre centrala begrepp inom KASAM, begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet (Antonovsky, 2005). Vår avsikt är inte att använda begreppet ur ett hälsoperspektiv, utan att med hjälp av KASAM kunna analysera om eleverna upplever fritidshemmet som meningsfullt och om de upplever sina aktiviteter efter skolan och fritidshemmet som meningsfulla. Nedan presenteras en kortfattad beskrivning av de tre centrala begreppen samt ytterligare tre andra viktiga begrepp för KASAM för att underlätta förståelsen av hur vi kommer att använda oss av teorin.

3.1.1 Begriplighet

Individen kan uppleva yttre och inre stimuli, som greppbara, sammanhängande och logiska. Motsatsen blir då stimuli som är kaosartade, slumpmässiga och oförutsägbara. Om en individ, enligt Antonovsky (2005), har en ”hög känsla av begriplighet” upplever hen yttre och inre stimuli som förutsebara och möjliga att förklara och ordna.

3.1.2 Hanterbarhet

Med begreppet hanterbarhet menar Antonovsky (2005) hur väl individen upplever sig kunna hantera en situation genom att den besitter de rätta resurserna. De som har hög känsla av hanterbarhet kommer inte att anse sig själv “som ett offer för omständigheterna eller tycka att livet behandlar en orättvist” (Antonovsky, 2005 s. 45).

3.1.3 Meningsfullhet

Antonovsky (2005) hävdar att begreppet meningsfullhet är det mest centrala begreppet i hans teori. De som upplever sig känslomässigt involverade och ser ett värde i att investera sin tid i utmaningar som hen står inför upplever hög meningsfullhet (Antonovsky, 2005). Man kan ha hög känsla av hanterbarhet och låg känsla av begriplighet och då är det känslan av meningsfullhet som kommer att avgöra hur stark eller svag hens KASAM är. Inom begreppet meningsfullhet lyfter Antonovsky fram ytterligare tre viktiga aspekter, medbestämmande, social uppskattning och engagemang. När andra bestämmer åt oss förminskas vi och det leder till att vi känner att den värld vi lever i frångåtits sin mening. Att vi behöver medbestämmande för att känna mening i tillvaron är något som redan från barnsben är viktigt för oss (Antonovsky 2005). Hur ett barns medbestämmande blir bemött av vuxna är viktigt för hur barnet kommer att värdera situationen. Om den vuxne bemöter barnet med positiva gensvar skapas en känsla av att känna sig värdefull hos barnet. Att hen får möjlighet till medbestämmande inom en socialt värdesatt kontext upplevs som meningsfullt. Om medbestämmandet sker i en kontext där det även sker social uppskattning leder detta till meningsfullhet enligt Antonovsky, 2005. För att stärka upplevelsen av meningsfullhet behöver individen känna sig känslomässigt engagerad och uppleva att det som görs är betydelsefullt och värt att investera sin tid i (Antonovsky 2005).

I vår studie har vi valt att titta närmre på det sista begreppet, meningsfullhet, i KASAM som är väsentligast för vårt syfte och frågeställningar. Vi vill förstå vad som ligger bakom årskurs 4–6 elevers val att antingen stanna eller lämna fritidshemmet och om fritidshemmet erbjuder en meningsfull fritid för eleverna. Det gäller även vad eleverna gör på sin egen fritid. Vi kommer alltså

att analysera våra data med hjälp av ett av KASAMs tre centrala begrepp, meningsfullhet och dess tre aspekter som kan höja känslan av meningsfullhet, medbestämmande, social uppskattning och engagemang.

3.2. Meningsfull fritid

Utifrån vårt syfte och frågeställning med detta arbetet kommer vi även att beröra begreppen meningsfull fritid utifrån Aneviks (2018) definition som är riktad mot pedagogisk verksamhet. Anevik (2018) beskriver att begreppet meningsfull fritid handlar om att eleverna känner sig delaktiga och att en verksamhet som har elevnära aktiviteter förmodligen kommer att skapa både delaktighet och meningsfullhet. Alla elevgrupper är olika, vilket resulterar i att delaktighet kan se helt olika ut från grupp till grupp.

Vi har valt att försöka förstå varför elever i årskurs 4-6 väljer bort eller väljer att stanna kvar i fritidsverksamheten, men vi vill även få svar på om fritidsverksamheten erbjuder en meningsfull fritid för eleverna. Hur elever ser på sin tid i fritidshemmet och vad elever gör på sin fritid som de upplever som meningsfullt kommer vi att betrakta genom fyra olika synsätt på fritid. Med hjälp av denna beskrivning av meningsfull fritid kommer vi att analysera vårt empiriska material och bedöma fritidshemsverksamheten och dess erbjudande av aktiviteter som en meningsfull fritid.

För att få en djupare förståelse av hur eleverna kvalificerar sin fritid som meningsfull måste vi först förstå hur eleverna ser på sin fritid. Vi har valt att ta hjälp av Haglunds (2009) fyra olika synsätt på fritid för att förtydliga våra resonemang kring elevernas fritid i analysen. Enligt Haglund (2009) kan man se fritid på fyra olika sätt;

1. Fritid som en personlig upplevelse, det vill säga, fritid som kvantitativ tid och den del av dagen som inte är präglad av planerade aktiviteter. Individens egna upplevelser av sin fritid är grunden till denna diskurs och att individen själv kan bestämma över sin fritid och hur tiden ska disponeras för olika aktiviteter (Haglund, 2009).

2. Fritiden sedd som överbliven tid, förklarar Haglund (2009) som fritid som kvantitativ tid under den del av dagen som inte ses som tvångstid, till exempel studier, arbete, sömn och hygien.

Fritiden betraktats som mindre viktig och har därför blivit betraktad som den överblivna tiden (Haglund, 2009).

3. Fritid som tid för aktiviteter, innebär att individen själv väljer innehållet i sin fritid och vad för sorts aktiviteter den vill ta del av. Individen kan fritt välja utifrån egna intressen vilka fritidsaktiviteter den vill delta i (Haglund, 2009).

4. Fritid som tid för ”nyttiga” aktiviteter beskriver Haglund som att aktiviteter inte enbart är lustfyllda och roliga. Det finns möjligheter till lärande och kunskapsutveckling i deltagande av fritidsaktiviteter som på så sätt blir nyttiga för individerna (Haglund, 2009).

Med hjälp av dessa fyra synsätt kommer vi att kunna förstå hur eleverna ser sin tid på fritidshemmet kontra sin egna fritid samt sina organiserade aktiviteter och på detta sätt kan vi även få en förståelse för hur meningsfulla aktiviteterna är för eleverna.

Vi har valt dessa teorier (KASAM, meningsfull fritid utifrån Anevik och Haglunds fyra synsätt på fritid) då vi anser att de kan hjälpa oss att kategorisera elevernas syn på sin fria tid i förhållande till deras känsla av sammanhang och meningsfullhet.

4. Metod

I detta avsnitt kommer vi börja med att presentera våra metodval och sedan gå in på metoderna var för sig. Därefter kommer vi presentera hur vi valt ut skolan och informanterna till gruppintervju och sen går vi igenom hur vi beaktar de forskningsetiska aspekterna. Sist i detta avsnitt kommer vi att presentera vår analysmetod.

4.1. Metodval

Vårt syfte med studien är att förklara vad som ligger bakom årskurs 4–6 elevers val att antingen stanna eller lämna fritids och vad eleverna gör på sin fritid. Vi valde att använda oss av både en kvantitativ metod och en kvalitativ metod, eftersom vi vill kunna se det allmänna mönstret på en skola, men även få en djupare förståelse för vad några elever säger om sin tid på fritidshemmet och sin fritid.

Den kvantitativa metoden bestod av en enkätstudie som vi skickade ut till elever i årskurs 4-6 på en skola i en by i Skåne. Den kvantitativa metoden kan beskrivas som en metod som handlar om att samla in ”siffermässiga data eller kvantifiering av data till siffror” (Svensson, 2010, s. 168). och som sedan bearbetas med olika matematiska metoder (Svensson, 2010). Kvantitativa metoder är exempelvis enkäter och erhållna resultat tillåter att man kan göra generaliseringar, medan kvalitativa metoder kan beskrivas som metoder som “intresserar sig för meningar, eller innebörder” (Alvehus, 2019, s. 20).

Kvalitativa metoder är exempelvis intervjuer som går mer på djupet och går inte riktigt att generalisera. Vi använde gruppintervju som vår kvalitativa metod. Fekjær (2017) skriver att om man kombinerar den kvantitativa och kvalitativa metoden så får man både in det generella och man kan tränga på djupet och att detta oftast ses som de bästa. Dock så skriver Fekjær (2017) även att det kan vara svårt att kombinera båda metoderna och det kan bero på olika saker. Det kan vara svårt att behärska båda metoderna och om man måste välja metod är det bättre att använda sig av en och

göra den bra, än att använda båda metoderna och det blir halvdant gjort. Det finns ändå många exempel på arbeten som har lyckats kombinera båda metoderna (Fekjær, 2017).

4.2. Material

I detta avsnitt kommer vi först att presentera våra respondenter och därefter beskriva hur vi gått till väga för att samla in vårt material. Vi har delat upp det så det första avsnittet handlar om enkätstudien och det andra handlar om gruppintervjun.

I enkätstudien hade vi 87 respondenter. Respondenterna genomförde båda undersökningarna under lektionstid. Respondenterna i vår enkätundersökning gick i årskurs 4-6 på en skola i en by i Skåne. Av dessa gick majoriteten i årskurs 4-5 och 12 i årskurs 6. I enkätundersökningen var det ungefär lika många killar och tjejer som deltog. I enkätundersökningen var det 81 respondenter som hade slutat på fritids och 6 respondenter som fortfarande gick på fritids. I enkätundersökningen fanns det ett bortfall av respondenter, på skolan vi undersökte gick det ungefär 145 elever och vi fick tillbaka 98 stycken samtyckesblanketter och av dessa var det 87 som deltog i undersökningen. Flertalet alltså i årskurs 4-5 och vi tror att en anledning till att så få respondenter gick i årskurs 6 kan ha varit för att eleverna hade bristande engagemang i frågan, eftersom resultatet av studien inte berör dem, då de lämnat fritids bakom sig.

I gruppintervjun hade vi 4 respondenter. I gruppintervjun var det 1 elev från årskurs 5 och 3 elever från årskurs 4, detta från samma skola som enkätundersökningen gjordes på. Till gruppintervjun hade vi egentligen tänkt göra 2 olika gruppintervjuer, men problemet var att det inte var tillräckligt många elever som lämnat i samtyckesblanketter för att vi skulle kunna göra 2 gruppintervjuer. Vi delade ut 15 samtyckesblanketter och fick tillbaka 6 stycken och endast 4 elever med samtycke var närvarande när vi gjorde gruppintervjun.

4.2.1. Enkätstudie

I detta avsnitt kommer vi först med stöd av litteraturen presentera vad en enkätstudie innebär och sedan kommer vi gå in på hur vi har gjort vår enkätstudie och vilka överväganden som ligger bakom våra metodval.

Marika Wenemark (2017) skriver i sin bok, *Enkätmetodik med respondenten i fokus*, att ju mer kunskap man har om respondenten desto lättare är det att anpassa enkäten efter deras krav och önskemål. Vidare skriver Wenemark (2017) att det krävs extra planering kring formuleringen av frågorna när man ska arbeta med barn och ungdomar. Frågorna ska vara lätta att svara på, lätta att förstå och relevanta för åldersgruppen. Fekjær (2017) skriver att enkätundersökningar använder sig av frågor med förutbestämda svarsalternativ, som kan skickas ut via exempelvis internet. Med hjälp av elektroniska enkäter går processen efter undersökningen lättare. En nackdel med enkätundersökningar var att de som deltog i enkätstudie ofta inte tycker att något av svarsalternativen passar dem. Vi har försökt förhindra detta genom att ett av svarsalternativen har varit exempelvis “annat” eller “övrigt”, där deltagarna har skrivit egna svarsalternativ. Men vi har försökt ställa upp svarsalternativ som vi tror täcker de rimligaste svaren, för att minska risken att informanterna konsekvent väljer att skriva fritext. Christoffersen och Johannessen (2015) skriver att i enkätundersökningar kan man inte fråga om allt man vill, utan man måste komma fram till vilka frågor som ska vara med och inte. Frågorna ska vara konkreta och lätt tolkade. Frågorna ska även vara relevanta för arbetet och ge svar på problemställningen.

Vi förstod att formuleringen av vår enkät skulle ta tid och kanske kräva upprepade omarbetningar. Vi bestämde även tidigt att enkäten skulle vara digital. För att få inspiration letade vi rätt på olika tidigare genomförda enkäter, såsom trivselenkäter för elever och andra enkätstudier som gjorts med elever. Våra enkätfrågor diskuterade vi fram tillsammans och hela tiden frågade vi oss hur varje enkätfråga skulle utformas för att ge svar som skulle kunna uppfylla vårt syfte och belysa våra frågeställningar.

Vi valde att dela upp vår enkätstudie i två olika enkäter, en för elever som går på fritids, se bilaga 1 och en för elever som inte går på fritids, se bilaga 2. Detta gjordes för att få en tydlighet om vilka

aktiviteter som erbjuds på fritids och vilka aktiviteter som eleverna väljer att göra efter skolan. En nackdel med att vi delat upp enkäten i två delar var att vi i efterhand upptäckte att en fråga vi hade på den ena enkät även borde varit med på den andra. Var och en av dessa två enkäter innehöll 10 separat utformade frågor vardera. En del frågor var av fri text-typ och andra var ja- och nej frågor. Enkäterna var strukturerade på samma sätt där första frågan var ålder och årskurs, kontrollfrågor så att vi kan säkerställa åldersgrupp och årskurser. Följande frågor handlar om fritidshemmet, dess miljö och aktiviteter och varför de valt att stanna kvar eller sluta vilket belyser vårt syfte och fråga ett och två i frågeställningen. Del tre i enkäten handlade om vad eleverna gör efter skolan och efter fritids samt om de går på någon fritidsaktivitet, vilket svarar till vår sista frågeställning och även syftet.

Vi valde att göra en testenkät för att se om våra frågor i enkäten skulle kunna resultera i svar som är tolkningsbara med avseende på målen med vår studie. Vi frågade 25 barns föräldrar om deras barn kunde medverka i en testenkät samt 10 närstående barn i våra familjer för att erhålla ett representativt testmaterial. Efter en första omgång fick vi korrigera frågorna och även ta bort frågor då en del inte gav användbara svar. Vi skickade ut en ny testenkät och 17 nya svar kom in ganska fort. Vi fick sedan korrigera ytterligare en fråga som var lite otydlig. Genomsnittstiden för dem som gjort enkäten låg på 5 min vilket vi tyckte var bra då eleverna inte hinner tröttna och börja slarva med svaren. Vi bedömde sedan att vår enkät har god validitet i förhållande till vårt syfte och vår frågeställning.

Vi har gjort vår enkätstudie som en besöksintervju. Besöksintervjuer är den metod som anses vara den bästa då man möter respondenten och kan då stötta upp vid frågor och missuppfattningar (Wenemark, 2017). Vi har förklarat vårt syfte med arbetet för eleverna innan de fick svara på enkäten och på så sätt gav vi dem en uppfattning om varför de fyllde i enkäten. Fekjær (2017) skriver att en fördel med kvantitativa metoder är att man kan generalisera resultatet, även om utrymmet att generalisera begränsas av vilket urval man har använt. Nackdelar med kvantitativa metoden är att man inte kan gå på djupet på samma sätt som i kvalitativa metoden. Vi har valt den kvantitativa enkätmetoden eftersom vi vill få ett mer generellt resultat som vi kan tolka och analysera.

I genomförandet av enkäten fick vi stötta eleverna genom att besvara deras frågor. Vi var med under hela tiden enkäten gjordes i årskurs fyra och fem medan årskurs sex gjorde sin enkät med deras mentor då det passade bäst för den årskursen. Enkäterna gav oss ett bra resultat och en bra grund för att kunna göra en gruppintervju som skulle gå mer ner på djupet. Vi fick informativa svar genom enkäten och det vi ville veta mer om valde vi att ta upp i gruppintervjun.

4.2.2. Gruppintervju

I detta avsnitt kommer vi först med stöd av litteraturen presentera vad en gruppintervju innebär och sedan kommer vi gå in på hur vi har gjort vår gruppintervju och vilka överväganden som ligger bakom våra metodval.

Den kvalitativa metoden i vår undersökning använder vi för att tränga ner på djupet och detta gör vi med hjälp av gruppintervjun, eftersom vi ville få en djupare bild av svaren vi fick på enkäten. Alltså djupare svar från eleverna varför de väljer att sluta eller fortsätta på fritids och vad de gör på sin egen fritid. Detta sker i form av en gruppintervju med hjälp av intervjufrågor (se bilaga 3). Vi har intervjuat 4 elever från årskurs 4 och 5. Trost (2010) skriver att gruppintervjuer innebär att en eller två intervjuare intervjuar några personer samtidigt. Man brukar ha som riktlinje ungefär 5 personer i intervjugrupperna. Han skriver vidare att det kan uppstå etiska problem kring tystnadsplikt om de som intervjuas senare går runt och berättar vad de andra har sagt under intervjun. Fördelen med gruppintervjuer är att personerna som intervjuas kan interagera med varandra och föra en diskussion. Nackdelar med gruppintervjuer kan vara att endast vissa får komma till tals och att alla som intervjuas kanske samlas runt en åsikt på grund av gruppsytryck eller liknande, så att individuella åsikter undertrycks (Trost, 2010). Vi använde gruppintervju eftersom vi ansåg att maktrelationen mellan barn och vuxna skulle minska om de var i en grupp istället för individuella intervjuer där eleverna skulle sitta i ett rum själv med två vuxna. Vi ville också att de skulle kunna diskutera saker med varandra och bygga vidare på vad de andra sagt.

Vi valde att göra en gruppintervju, med informanter som precis slutat på fritids och som slutat för ett tag sen och som fortfarande går ibland. Vi formulerade några öppna frågor, vissa av frågor liknade enkätfrågorna eftersom vi ville att eleverna svara för sig själva och inte motivera varför andra

svarat som de gjort. Utifrån deras svar planerade vi att ställa följdfrågor för att gå mer på djupet och analysera varför de svarar på ett visst sätt.

Intervjuns genomförande gick bra och dynamiken i gruppen var även den bra. Vi valde att en av oss höll i intervjun och en observerade. Vi fick ställa många följdfrågor och ibland även förtydliga våra frågor. Svaren eleverna gav oss har givit oss en djupare förståelse om elevers syn på fritidshemmet och deras tid efter skolans slut.

4.3. Val av insamlingsplats och urval

Vi har gjort vår undersökning på en skola i en by i Skåne. Denna skolan har ett gemensamt fritidshem för hela byns årskurs 4-6 dit eleverna som går på fritidshem beger sig efter skolan. Vi har gjort vår enkät på elever i årskurs 4-6 och våra fokusgrupper blev med årskurs 4 och 5. Vi har skickat ut vår enkät via SurveyMonkey (en digital tjänst som samlar svaren i en databas) vilket innebär att alla svar blir anonyma. Urvalet av elever till gruppintervjuerna har skett genom att vi tagit hjälp av lärare och rektor på skolan för att välja ut elever som ska delta, så att vi får elever som både går på fritids och slutat på fritids. Vi har valt elevers perspektiv på vår undersökning eftersom vi vill veta varför elever väljer att fortsätta eller sluta på fritids och ett bra sätt att få reda på det är att använda elevers perspektiv. Exempelvis kan lärare bara ge sina upplevelser och vad de tror är orsaken till att så många slutar. Medan i elevers perspektiv får vi reda på vad eleverna själva tycker och tänker. Vi har valt att rikta in oss på en skola för att kunna hinna med vår studie. Enkätsvaren vi har fått in sammanställdes och gruppintervjuerna transkriberades. Vårt resultat har analyserats och diskuterats med utgångspunkt från våra teoretiska begrepp och utifrån tillgänglig relaterad forskning. Avslutningsvis kommer vårt metodval påverka vårt resultat på så sätt att vi får ett material som ger både bredd och djup. Kombinationen av enkät och gruppintervjuer har bland annat möjliggjort en förståelse för vad eleverna väljer att göra istället för fritids, och inte bara varför de väljer bort något. I nästa kapitel kommer vi presentera vårt resultat.

4.4. Forskningsetiska överväganden

Vetenskapsrådet (2007) tar upp fyra forskningsetiska huvudkrav som vi har tagit hänsyn till i vår enkätstudie och i vår gruppintervju. Vi tar upp ett krav åt gången och berättar hur vi i vårt arbete förhållit oss till dem. Samtyckeskravet handlar om att man måste få samtycke av dem som ska delta i undersökningen och eftersom vår enkätstudie och vår gruppintervju riktar sig till elever som är under 15 år måste även deras vårdnadshavare ge samtycke (Vetenskapsrådet, 2007). Vi tog hänsyn till detta krav när vi involverade elever i undersökningen genom att först efterfråga vårdnadshavarens samtycke. Dock så har eleverna ändå ett eget val om de ville delta eller inte, så även om vårdnadshavarna samtyckt så kan vi inte tvinga en elev att delta i vår undersökning. Vi har först tagit kontakt med rektorn på skolan. När rektorn hade sagt att det var okej att genomföra enkätstudien och gruppintervjuer bokade vi in en tid för presentation av vår studie samt utlämning av samtyckesblanketter. Lärarna samlade in de påskrivna samtyckesblanketterna från eleverna och gav dem sedan till oss. Konfidentialitetskravet handlar om att alla uppgifter om de som deltagit i undersökningen ska ges maximal konfidentialitet. Informationen om deltagarna ska förvaras på ett sätt så att obehöriga inte kan ta del av informationen (Vetenskapsrådet, 2007). Nyttjandekravet handlar om att uppgifterna man samlar in från informanterna endast får användas för forskningsändamål (Vetenskapsrådet, 2007). Vi tar hänsyn till dessa kraven genom att på samtyckesblanketten informera att deltagandet är anonymt och att uppgifterna som finns om både skola och personer som har deltagit i enkätstudien och gruppintervjuerna skall förvaras på ett säkert ställe på Malmö Universitet där ingen icke-behörig kunde ta del av informationen. Resultaten vi fått från enkätstudien och gruppintervjuen har bara använts i vårt arbete utifrån det syftet vi meddelat dem som deltar i enkätstudien och gruppintervjuen. Informationskravet handlar om att de som deltar i undersökningen ska få information om forskningens syfte och deras roll i forskningen. De ska även få information om att det är frivilligt att delta och de kan avbryta sitt deltagande när de vill (Vetenskapsrådet, 2007). Vi tar hänsyn till detta krav genom att i de utdelade samtyckesblanketten förmedla information om vad vårt arbete handlar om och vad elevernas roll kommer att vara i enkätstudien och i gruppintervjuerna. Vi besökte skolan och berättade för eleverna vad vårt arbete handlar om och delade ut samtyckesblanketterna så att deras vårdnadshavare också får informationen och kan ge sitt samtycke. När vi sedan skulle genomföra enkäten åkte vi till skolan och berättade

återigen kort vad vårt arbete handlar om. Vi hade även en kort genomgång av frågorna som de skulle besvara i enkäten för att det skulle bli ännu tydligare för dem och förebygga misstolkningar. Därefter fick eleverna en länk till enkäten som de svarade på. När enkäten hade gjorts och vi hade sett över resultaten hade vi en gruppintervju med 4 elever. Vi delgav dem som deltog i enkätstudien och i gruppintervjuerna var vårt arbete publiceras och att resultatet kommer att delas med rektorerna.

4.5. Analysmetod

Vi valde att ha en kombinationsstrategi med kvantitativ och kvalitativ metod i vår insamling och analys av empirin. Enligt Hjerm och Lindgren (2012) smälter inte en kvalitativ och en kvantitativ analys ihop av sig själv utan att det krävs mycket arbete. Vi valde att använda oss av kombinationsstrategin triangulering då vi får flera perspektiv på ett och samma objekt (Hjerm och Lindgren, 2012). Genom att vi använde oss av en enkät och en gruppintervju på ett och samma ställe fick vi två olika insamlingar av data som stärkte varandra.

Enkäten används för att ge en bakgrund och en övergripande bild av helheten i årskurs 4-6. Enkäten visade tydliga mönster som vi använde oss av när vi formulerade intervjufrågorna. Ur enkäten fick vi även en övergripande förförståelse för hur eleverna på skolan ser på fritidshemmet och detta gjorde det lättare för oss att möta intervjupersonerna.

Gruppintervjun har transkriberats och sedan har teman valts ut genom sortering där vi med hjälp av svaren delade in transkriberingen i olika fragment utifrån vårt syfte och frågeställning (Alvehus, 2019). Vi bearbetade och slog ihop vissa teman för att få ut det bästa av vår intervju. Med utgångspunkt från dessa teman reducerade vi vår empiri och valde ut relevanta citat (Ibid). Vi använde oss av gruppintervjun för att fördjupa resultatet vi fick i enkätstudien. När vi analyserar gruppintervjun tolkar vi även elevernas svar för att få en bättre förståelse till hur vi tror att de menar i olika situationer. Vi identifierade tre teman där det första var hur eleverna resonerar kring valet att stanna eller sluta på fritidshemmet. Detta innebär att vi kommer att resonera kring varför eleverna valt att sluta, men även vad fritids kanske skulle kunna göra för att locka fler elever till att gå kvar på

fritids. Vårt andra tema blev hur eleverna pratar om aktiviteter utanför fritidshemmet. I detta sammanhang diskuterar vi kring aktiviteterna eleverna gör utanför skola och fritids. Vi resonerar kring elevernas fritidsaktiviteter, men även vad de gör mellan skolans slut och innan fritidsaktiviteten börjar. Vårt tredje tema behandlar hur eleverna pratar om aktiviteterna på fritidshemmet, vilket föranleder oss att resonera kring de aktiviteter som fritidshemmet erbjuder. Både roliga aktiviteter men även aktiviteter som eleverna saknar.

5. Resultat och analys

I detta kapitel kommer vi börja med att presentera en beskrivning av enkätstudiens resultat med hjälp av diagram (bilaga 4) och utan analys och teori. Det gör vi för att ge en tydlig bild av innehållet i enkätsvaren och vi kommer in på analys och teori i våra två näst kommande avsnitt. Vi kommer i avsnittet efter presentera olika teman som vi plockat ut från gruppintervjun. För varje tema har vi först en introduktion till temat och sedan citat från gruppintervjun som vi tolkar och analyserar utifrån vår teori. Det första temat redovisar hur eleverna resonerar kring valet att stanna eller sluta på fritids. Det andra temat handlar om hur eleverna pratar om aktiviteterna utanför fritidshemmet. Det tredje temat tar upp hur eleverna pratar om aktiviteterna på fritidshemmet. I slutet sammanfattar vi våra resultat från studierna med utgångspunkt från våra frågeställningar, med hjälp av vår teori.

5.1. Resultatet av enkäten

I detta avsnitt kommer vi beskriva och presentera enkätens resultat med hjälp av diagram (bilaga 4) och text. Enkätundersökningens frågor finns i bilaga 1 och 2.

5.1.1. Varför väljer elever att fortsätta eller sluta fritids?

Endast 6 elever av dem som går på fritids besvarade enkäten. Men det är cirka 10 elever från skolan som går på fritids, så det är ändå en stor andel av dem som går som svarat på enkäten. Några av fritextsvaren vi fick på frågan varför de går kvar på fritids var att aktiviteterna var roliga, att kompisarna var där och att man inte ville vara hemma själv. Majoriteten av eleverna tyckte att fritids var roligt (4st av eleverna), men några tyckte det var mindre roligt (2 st av eleverna) på fritids. Aktiviteter som eleverna föredrog på fritids var baka, rita, TV-spel, dator, lego och idrottshallen, medan vissa elever saknade aktiviteter som idrottshallen, baka och MTB (mountainbike) och dessa var fritextsvar. Då tolkar vi svaren som att vissa elever anser att de är för lite i idrottshallen och att

de inte bakar så ofta som de vill i och med att vissa elever har skrivit att de föredrar de aktiviteterna på fritids. Man ser i diagrammet i Fig. 1 i bilaga 4 att eleverna tycker att de oftast får vara med och bestämma och att personalen alltid eller oftast lyssnar på dem.

I figur 2 i bilaga 4 ser man att de flesta eleverna tycker att både inne- och utemiljön är lugn och trygg. De andra svarsalternativen som eleverna kunde välja på var stökigt, otryggt, bullrigt och annat. Några av svaren eleverna gav på annat var att innemiljön är rolig, helt ok och oftast stökig. Några av svaren eleverna gav på annat var att utemiljön är helt ok. I figur 3 i bilaga 4 ser man att majoriteten av eleverna tycker att det finns gott om utrymme på fritids och några svarade att utrymmet räcker för de flesta aktiviteterna.

Som man ser i diagrammet i Fig. 4 i bilaga 4 slutade majoriteten av de elever som slutat på fritids när de gick i 3:an eller 4:an. Frågan om varför eleverna valt att sluta besvarades genom fritextsvar. Om man sammanställer svaren från alla så är det vanligaste svaret till varför eleverna valt att sluta att det var tråkigt och att det inte fanns något att göra. Några andra återkommande svar var att kompisarna inte var där, att de hellre ville vara hemma och att fritids var för långt bort från skolan.

Vi hade en fråga på enkäten till dem som slutat på fritids som handlade om vad eleverna ansåg att fritids kunde förändra eller göra bättre för att de skulle börja på fritids igen; detta var en fråga med fritextsvar. När man sammanställer svaren från alla så är det vanligaste svaren på vad fritids behöver göra eller ändra för att de skulle börja igen inget, eftersom de inte vill gå, att fritids skulle varit på samma skola som de går på, att det skulle bli roligare och om kompisarna hade börjat. Andra svar som dök upp var att allt var bra med fritids, men att personen inte hade tid att gå på fritids, spela TV-spel och dator hur mycket man ville, använda mobilen på fritids, baka mer, bättre mellis och att det behöver bli lugnare på fritids.

I figur 5 i bilaga 4 ser man hur elever som slutat på fritids uppfattade hur både inne- och utemiljön var på fritids. De flesta ansåg att innemiljön framförallt var lugn, oftast lugn och trygg eller alternativt, stökig. Medan de flesta ansåg att utemiljön var lugn och trygg. Några svar på innemiljön som dök upp på annat var exempelvis att det var ibland bråk, bra, lite stökigt, tråkigt och högljutt. Några svar på utemiljön som dök upp på annat var exempelvis att det var bra, oftast tryggt, lite

stökigt och högljutt. Som man kan utläsa av fig 6 i bilaga 4. är att majoriteten av eleverna svarade nej på frågan om de är rädda på vägen hem från skolan och om de saknar fritids.

Som man ser i fig 7. i bilaga 4 kom ett intressant resultat fram i vår fråga om hur elever tar sig från skolan och hem och det var att ingen svarade att de blir hämtade av någon vuxen, varken bland dem som går på fritids eller dem som slutat. Slutsatsen är att majoriteten tar sig hem själva eller tillsammans med kompisar.

5.1.2. Vad de gör istället för att vara på fritids

Vi ställde en fråga både till dem som går och inte går på fritids, som handlade om vad de gör efter skolan och om de går på några fritidsaktiviteter. Frågan skulle besvaras med fritextsvar. De som går på fritids brukar oftast göra läxor och äta mellis efter skolan/fritids, men även sysselsätta sig med mobilen, rita, umgås med sina husdjur och titta på film med familjen. Samtliga som går på fritids går också på en eller flera fritidsaktiviteter, som t ex scouterna, MTB (mountainbike), gymnastik, innebandy, jiu jitsu, fiol och schack.

De vanligaste sakerna som elever som inte går på fritids gör efter skolan var att plugga och göra läxor, äta mellis, hänga med kompisar, chilla/slappa, ta hand om husdjur, spela TV-spel och titta på olika skärmar. Andra saker de gör efter skolan var att hjälpa sina syskon med läxor, att bara ha kul, att spela olika instrument hemma, att läsa, att rita, att gymnastisera hemma, att träna, att cykla eller springa.

Sen hade vi även en annan fråga till dem som slutat på fritids om de umgås med kompisar eller inte och vad de brukar göra i så fall. De vanligaste sakerna de gör med sina kompisar är att bara "hänga" med varandra, leka med varandra, spela fotboll med varandra eller att spela TV-spel tillsammans. Andra saker som de gör med sina kompisar inkluderade att plugga tillsammans, baka, gå på promenad, titta på film, ta hand om husdjur eller "åka iväg och gör olika saker". Några av eleverna som inte går på fritids går inte heller på någon fritidsaktivitet. De vanligaste fritids-

aktiviteterna som eleverna som inte går på fritids ägnar sig åt var fotboll, scouterna/friluftsförande/lufsare, ridning, gymnastik, olika sorters instrument och kör. Andra fritidsaktiviteter som eleverna nämner att de går på inkluderar motorsport, luftgevär, klättring, konståkning, MTB (mountainbike), cirkus, teater och olika sorters kampsporter.

5.1.3. Sammanfattning enkäten

Enkätundersökningen gav flera olika svar på frågan varför eleverna valt att sluta på fritids. Många elever gav som svar att de tyckte att det var tråkigt och inget att göra. En annan anledning var att fritids låg för långt bort. Men en viktig anledning till att eleverna väljer att sluta eller fortsätta på fritids har att göra med hur kompisarna gör. Man gör som sina kompisar, så om de går på fritids gör man det själv och vice versa. Majoriteten av eleverna som deltog i enkätundersökningen går på en eller flera organiserade fritidsaktiviteter som tar upp större delen av deras fritid. Men eleverna skriver även att de gör läxor, äter mellis eller sysslar med olika skärmbaserade aktiviteter. Ett intressant resultat som dök upp var att inga av eleverna som deltog i vår studie blev hämtade av sina föräldrar. Vi tolkar det som att eleverna tar sig hem själv och är ensamma hemma tills deras föräldrar kommer hem. Vi tänkte innan vi gjorde vår studie att eleverna som gick på kvar fritids blev hämtade av sina föräldrar, eftersom vi tänkte att föräldrarna hämtade upp dem efter jobbet. Med detta resultatet som vi fått tolkar vi det som att eleverna som fortfarande går på fritids gör det för att de tycker det är mer meningsfullt än att vara hemma själva.

5.2. Resultat och analys av gruppintervjun

I detta avsnitt kommer vi att presentera vår analys av gruppintervjun med hjälp av tre olika teman som vi plockat ut från gruppintervjun. Tema ett handlar om hur eleverna resonerade kring att stanna eller sluta på fritids och vad fritidshemsverksamheten hade kunnat göra för att få fler elever att stanna kvar i verksamheten. Tema två handlar om vad eleverna gör efter skolan och deras organiserade fritidsaktiviteter. Sista temat handlar om hur eleverna pratar om aktiviteterna på fritidshemmet och vad de saknar att göra där. Utifrån de här tre teman kommer vi att med hjälp av två-citat från gruppintervjun beskriva och analysera temat utifrån våra teorier.

5.2.1. Hur lockar man elever som slutat på fritids att börja igen

I vår studie har vi försökt förstå hur elever resonerar kring att stanna eller sluta på fritids ur ett barns perspektiv. I detta avsnitt kommer vi ta upp varför eleverna valt att sluta, men även vad fritids kanske skulle kunna göra för att locka fler elever till att gå kvar enligt eleverna själva. Både delaktighet och meningsfullhet är enligt Anevik (2018) något som skulle kunna bidra till en attraktiv fritidshemsvistelse och kanske på så vis locka fler elever att gå kvar på fritids. Vi tolkar vårt material utifrån KASAM när eleverna säger att det är tråkigt att vara på fritids. Vi kan se att elevernas attityd kan härledas till frånvaro av meningsfullhet enligt KASAM och dess tre aspekter medbestämmande, social uppskattning och engagemang. Med dessa komponenter i åtanke kan pedagoger bygga upp en meningsfull fritidshemsverksamhet för eleverna där eleverna är med och bestämmer och på så vis blir engagerade och får social uppskattning för det som görs. Utifrån Haglunds (2009) fyra synsätt på fritid kan vi tolka hur eleverna ser på sin tid i fritidshemmet och kanske är det så att synsättet präglar hur meningsfullt fritidshemmet blir.

Intervjuare - Varför slutade ni på fritids?

Elev 1 - Tråkigt ibland när ingen var där och sen så jag var ju aldrig där och så fick jag en hund och jag behöver gå ut med henne och jag gillar att vara med henne och gosa med henne och så.

Elev 3 - Typ samma, det blir långtråkigt det är för långt att ta sig hem och dit, och sen var jag nästan aldrig där, och mina kompisar var nästan aldrig där.

Elev 2 - Som jag sa innan, det är en halvtimme dit och tillbaka, ska jag hinna äta innan fotbollsträningen så hinner jag inte (gruppintervju, 2020-02-14).

I vår studie framkom det att eleverna upplever att fritidshemmet var tråkigt och att kompisar spelade stor roll för huruvida man stannade i verksamheten eller inte. Detta kan bero på många olika orsaker, bland annat att fritidshemmet är beläget på en annan skola. Vi kan se kopplingar mellan att elever tycker att fritidshemmet var tråkigt och dess meningsfullhet för eleverna. Aneviks (2018) beskrivning av en meningsfull fritid som en verksamhet med elevnära aktiviteter för att skapa

delaktighet och meningsfullhet och detta ser vi att eleverna på fritidshemmet saknade. Kompisar var viktiga och det vi såg i vår studie var att eleverna gick på fritids om kompisarna var där. Vi såg även i vår studie att eleverna inte värdesatte sin tid på fritidshemmet lika högt som andra aktiviteter de gjorde. Med hjälp av Haglunds (2009) fyra synsätt på fritid kan vi med hjälp av en av dessa se en krock mellan elevernas fria tid och läroplanens krav på verksamheten. I läroplanen står det att fritidshemmet är tid för nyttiga aktiviteter där man utövar roliga och lustfyllda aktiviteter som även bringar kunskap och lärande. I fritidshemsverksamheten och dess uppdrag ska eleverna även erbjudas en meningsfull fritid utifrån elevernas intressen och behov (Skolverket, 2019). En balans mellan att göra "nyttiga" aktiviteter och aktiviteter som intresserar eleverna, kan göra att verksamheten upplevs tråkig och inte meningsfull då de aktiviteter som erbjuds ofta inte intresserar eleverna. Istället väljer eleverna att få styra över sin egna tid, precis som Haglund skriver om fritid som tid för aktiviteter där individen fritt väljer utifrån egna intressen vilka fritidsaktiviteter den vill delta i (Haglund, 2009). Detta märktes tydligt i vår studie att eleverna hellre valde att styra över sin egna fritid och fylla den med aktiviteter som de tyckte var viktiga för dem.

Elev 2 - Jag skulle ändå vilja gå kvar, det är mycket roligare, men det är för långt

Elev 3 - Ja det är så långt dit

Intervjuare - Så om fritids hade legat på skolan

Elev 2 och Elev 3 - Ja då hade jag gått kvar

Elev 1 - Inte jag för att jag var inte mycket på fritids innan och sen fick jag hund

Elev 2 - Det är ju ganska mörkt och så att cykla hem

Elev 3 - Och sen man vill ju vara kvar på fritids längre men då blir det mörkt ute och då vill man ju inte cykla hem eller gå hem den långa mörka biten.

[...]

Intervjuare - Vad skulle fritids behövt göra för att fler elever skulle börjat igen?

Elev 2 - Eee flyttat

alla fnissar

Elev 4 Flyttat närmare

Elev 2 - Flyttat till skolan

Elev 4 - Eller kanske inte flytta närmare, men gamingdatorer

Elev 1 - Kanske delat upp sig så att fritids har olika lokaler så om man bor på något ställe så kan man gå till en lokal som är närmre och om man bor jättelångt bort från den så kan man gå till en annan det är svårt att få det att passa alla

Elev 2 - Jag vet en grej, vi ska få vara på gräsplanen (diskussionen kring slitage på gräsplanerna uppstår) (gruppintervju, 2020-02-14).

Under intervjun framkom det att två av de elever som slutat hade velat börja igen om fritids låg på deras skola. Men att eleverna anser att fritidshemmet just nu ligger för långt bort. Eleverna berättade även att om man är på fritids vill man vara där längre tid och hinna med det de vill göra där och då hinner det bli mörkt ute och eleverna vill inte ta sig hem själva i mörkret. Utifrån Haglunds (2009) syn på fritid som tid för aktiviteter, kan man i citatet få en förståelse av att fritidshemmet inte är lika prioriterat som andra organiserade fritidsaktiviteter då fritidshemmet ligger för långt bort. Om fritidshemmet skulle vara beläget på deras skola skulle nog fler elever velat gått på fritidshemmet. Som läget är just nu upplever inte eleverna att det är meningsfullt att åka till en annan skola längre bort för att ha fritidshemsverksamhet. Enligt KASAM kan man säga att eleverna upplever en låg begriplighet (varför ska jag ta mig dit), hög hanterbarhet (de vet hur och vart de ska för att gå på fritids) men låg meningsfullhet (varför ska jag dit, vad ger det mig) vilket leder till en låg känsla av sammanhang (Antonovsky, 2005).

Det kom även fram under intervjun att en av eleverna anser att fritids kanske inte behöver flytta utan bara skaffa sig gamingdatorer för att locka fler elever att fortsätta/börja på fritids. En annan elev tar upp att hen vill vara på gräsplanerna, men kommer sedan på att då slits planen och då blir träningarna med föreningen påverkad. Ur detta kan vi utläsa att elevernas intressen speglar vad de vill syssla med på fritidshemmet. De elevnära aktiviteterna som Anevik skriver om är en viktig del i hur man kan få elever att stanna kvar i fritidshemsverksamheten genom delaktighet.

5.2.2. Elevernas fria tid och deras organiserade fritidsaktiviteter

I detta avsnittet kommer vi att ta upp hur eleverna resonerade kring aktiviteterna som de gör efter skolan och fritidshemsverksamheten. Då det är brist på svensk forskning var vi extra nyfikna på

vad vi skulle få ut av detta temat. Haglund (2009) skriver om fritid som överbliven tid, tiden mellan olika aktiviteter, i detta fall mellan skola och organiserade fritidsaktiviteter. Denna tiden ses enligt Haglund (2009) som mindre viktig. Kompisarna är viktiga för elever i denna ålder och under vår gruppintervju kom det fram att många har organiserade fritidsaktiviteter ihop med sina kompisar, men att de även ses mellan skolans slut och de organiserade fritidsaktiviteterna. Många av eleverna hade fler än en organiserad fritidsaktivitet vilket kan göra att eleverna behöver tiden mellan skolan och aktiviteten till rekreation, kanske just därför många elever pratar om denna tiden som en mellantid som inte är något speciellt. Haglund (2009) skriver även om fritid som tid för aktiviteter där individen kan välja fritidsaktiviteter fritt utifrån deras egna intressen. När eleverna berättade för oss om deras organiserade fritidsaktiviteter upplevde vi att deras aktiviteter var meningsfulla för dem och de värdesatte dem högt.

Intervjuare - Vad brukar ni göra när fritids och skola är slut?

Elev 3 - Jag brukar gå hem, göra läxan, ibland får jag ha skärm efter läxan eller så sitter jag och läser

Intervjuare - Är det någon hemma då?

Elev 3 - oftast inte, dom brukar komma hem senare än mig och jag brukar på måndagar och fredagar hämta min lillebror

Elev 2 - Det händer inte så mycket för mig för jag har träning alla dagar förutom på fredagen.

Intervjuare - Och vad gör du innan träningen?

Elev 2 - Innan? Jag gör läxan och äter

Elev 1 - Jag brukar först gå hem och sen så måste jag ju gå ut med hunden, hon är opererad så jag behöver inte gå så jättelångt, och sen så går man tillbaka hem, jag brukar baka nått till mellis. och sen så brukar jag kanske göra läxorna, sitter med mobilen lite o sånt

Intervjuare - Hur är det, sitter ni framför tv, datorskärm eller mobil efter skolan?

Elev 1 - Jag brukar lyssna, jag har alltid hörlurar på mig när jag är hemma. Innan spelade jag utan ljud på min mobil men nu tycker jag att det är så tråkigt att spela utan ljud.

Elev 2 - Jag brukar ha min telefon, men alltid när jag blir arg eller så, så brukar jag sätta igång musik eller nåt. Det e liksom skönt och sen brukar jag alltid lyssna på det när jag kommer hem

Elev 4 Jag använder bara mina hörlurar när jag spelar.

Elev 3 - Jag tittar mest på tv - netflix och youtube (gruppintervju, 2020-02-14).

Genom intervjun framkom det att eleverna gör läxan, äter mellis och sitter med mobil eller vid en annan skärm när de kommer hem efter skoldagen. Respondenterna i intervjun brukar använda Bluetooth hörlurar när de är hemma för att antingen lyssna på musik, ha ljud på när de spelar olika spel, titta på filmer/serier eller bara titta på Youtube. Eleverna vi intervjuade pratar återkommande pratar om sina organiserade aktiviteter när vi frågade om vad de gör efter skolan, medan de inte reflekterade över tiden mellan skola och organiserade fritidsaktiviteter. De omtalade inte aktiviteterna mellan skola och organiserad fritidsaktivitet på ett engagerat och lustfyllt sätt, utan mer som något som man bara gör. Detta tolkar vi med hjälp av Haglund (2009) som överbliven tid, det vill säga kvantitativ tid mellan olika aktiviteter, i detta fall mellan skola och organiserade fritidsaktiviteter. Denna tiden ses enligt Haglund (2009) som mindre viktig. I studien kan vi tyda att eleverna inte gör så mycket saker efter skolan, som inte är kopplat till att göra läxorna hemma. Denna tiden ses som en mellantid där de väntar på sina organiserade fritidsaktiviteter. Tiden hemma efter skolan sågs mer meningsfull av de elever som hade husdjur att ta hand om. Elev 1 återkommande gånger pratar om sin hund och att hon tycker om att gå ut med hunden efter skolan, så tolkar vi det som att det är en meningsfull aktivitet för henne.

Intervjuare - Vad brukar ni göra när ni träffar kompisar efter skolan?

Elev 4 - Cykla

Elev 3 - Vi brukar vara ute för jag bor nära en skog, först äter man ju och ibland spelar vi på vårt ps4

Elev 2 - Först äta sen brukar vi prata och sen går man och gör nåt. Jag och min bästa kompis spelar bandy och vi brukar lira i köket, det slutar alltid med att nåt går i sönder.

Elev 1 - Jag måste ut med hunden och mina kompisar tycker det är väldigt roligt så dom följer gärna med. Och sen så brukar vi baka. sen spelar vi oftast (gruppintervju, 2020-02-14).

I vår undersökning framkom det att när eleverna är med kompisar gör de olika saker och när vädret är bra är de oftast utomhus. Eleverna berättade även att de ibland spelar tillsammans med sina

kompisar på olika skärmar. Antonovsky (2005) skriver att meningsfullheten växer av medbestämmande i en socialt värdesatt lek. Genom detta kan man tolka elevernas lek med kompisar efter skolan som meningsfulla i ett socialt sammanhang. Här nedan återges ett avsnitt ur vår intervju där eleverna berättar om sina organiserade aktiviteter efter skolan.

Intervjuare - Har ni några fritidsaktiviteter?

Elev 3 - Asså ja jag har lite såhär aktiviteter oxå, på onsdagar går jag på scouterna, måndagar på kvällen judo och egentligen även på torsdagar men jag brukar inte gå då, och sen har jag ridning på lördagar

Elev 1 - Jag har ganska många aktiviteter, måndagar har jag orkester (jag spelar fiol), tisdagar dansar jag, onsdagar spelar jag fiol asså min vanliga lektion, torsdagar sjunger jag i kör och lördagar går jag ibland ut med friluftsförbundet och på söndagar har jag gymnastik [...]

Elev 2 - Jag tränar på måndagar är det fotboll, tisdagar är det kör och innebandy, onsdagar scout, torsdagar fotboll fredag ledig, lördag och söndag är det alltid matcher. jag ska börja på tvärflykt oxå.

[...]

Elev 4 - Asså jag har inga aktiviteter just nu men nu när det blir vår ska jag börja ut och cykla i skogen med en klubb. MTB, går med en kompis på samma skola (gruppintervju, 2020-02-14).

I vår studie framkom det att majoriteten av eleverna har väldigt många och olika organiserade fritidsaktiviteter som tar upp stora delar av elevernas fritid. Alla aktiviteter är inte i byn där de bor utan de tar sig till olika närliggande städer för att kunna utföra sina organiserade fritidsaktiviteter. Många av eleverna tar sig själva till sina organiserade fritidsaktiviteter. Eleverna pratar om sina organiserade fritidsaktiviteter som meningsfulla då de upprepade gånger återkommer till dessa aktiviteter i intervjun. Anevik (2018) skriver om att meningsfull fritid kan ses som elevnära aktiviteter med både delaktighet och meningsfullhet, kvaliteter som vi får intrycket att elevernas organiserade fritidsaktiviteter uppfyller. Haglunds (2009) syn på fritid som tid för aktiviteter då individen kan välja fritidsaktiviteter fritt utifrån deras egna intressen. Detta hörde vi när eleverna samtalande kring sina fritidsaktiviteter. Deras fritidsaktiviteter upplevs som viktiga för dem. Ett

annat sätt att se på deras organiserade fritidsaktiviteter är som fritid som tid för nyttiga aktiviteter (Haglund, 2009). Elevernas fritidsaktiviteter kan ses som nyttiga då de inte enbart är lustfyllda och roliga utan de lär sig även något utav aktiviteten.

Med hjälp av det senaste citatet ovan och de andra citaten längre upp kan man summera elevernas fria tid som en tid fylld med roliga och nyttiga aktiviteter som de upplever som meningsfulla. När eleverna pratar om aktiviteterna som sker mellan skolan och sina organiserade fritidsaktiviteter så nämner de saker de gör men de pratar inte så mycket i detalj kring det. Detta gjorde att vi tolkade det de sa som att den tiden upplevdes som överbliven tid (Haglund 2009). Det vill säga, den tiden där eleverna gör läxor, äter mellis, olika skärmbaserade aktiviteter eller förbereder sig inför sina organiserade fritidsaktiviteter.

5.2.3. Meningsfulla aktiviteter på fritidshemmet

I detta temat diskuteras hur eleverna resonerar kring aktiviteterna som fritidshemmet erbjuder när de gick men även aktiviteter som fortfarande erbjuds där. Vi märkte att eleverna diskuterade mycket kring aktiviteter där de fick vara medbestämmande, delaktiga och engagerade. Både Anevik (2018) och Antonovsky (2005) skriver om meningsfullheten utifrån olika perspektiv. Anevik (2018) menar att elever får en meningsfull fritid genom att eleverna känner sig delaktiga. Vidare skriver Anevik (2018) att en verksamhet som har elevnära aktiviteter förmodligen kommer att skapa både delaktighet och meningsfullhet. Antonovsky (2005) menar att meningsfullheten stärks om individen upplever medbestämmande, social uppskattning och engagemang vilket vi upplevde att eleverna fick av aktiviteterna som de diskuterade. Haglund (2009) skriver om fritid som tid för aktiviteter som individen själv väljer innehållet och vilken sorts aktiviteter hen vill ta del av. Denna syn på fritid på fritidshemsverksamheten upplevde vi att eleverna hade på verksamheten.

Intervjuare - När ni gick på fritids eller går på fritids, vad brukar ni göra där?

Elev 3 - Prata med vänner och spela spel och gå runt i korridorerna

Elev 4 - Jag brukar väl hänga med kompisar, spela dator, spela ps, spela spel

Intervjuare - Vad är det för typ av spel som finns?

Elev 4 - Minecraft, bilspel, såna som inte är 12 plus

Intervjuaren - Får man använda det när som helst?

Elev 4 - Nä, det är en sån här 30 min regel kan man säga och så måste man boka tid

Elev 1 - Jag brukade kanske rita eller spela spel eller så körde vi hänga gubben på tavlan

Elev 2 - Jag brukade ofta vara ute och spela fotboll, fortfarande oxå.

[...]

Elev 2 - Jag saknade att vi inte fick gå till idrottshallen så ofta

Intervjuaren - Vad är bäst med fritids?

Elev 4 - Inte så mycket slagsmål, stort utrymme, många aktiviteter,

Elev 2 - Att vi fick gå till idrottshallen, inte så ofta men det var roligt

Elev 1 - Det var roligt när vi bakade

Elev 2 och elev 3 - Ja det var kul (gruppintervju, 2020-02-14).

Ur elevernas svar från intervjun kan vi utläsa att eleverna gjorde olika saker som var självvalda med sina kompisar. Eleverna gick runt och pratade med varandra och spelade spel med varandra både tv-spel, datorspel och brädspel. På fritidshemmet fick man inte spela TV- och datorspel hur mycket man ville utan eleverna var tvungna att boka en tid på 30 minuter om de ville spela. Detta nämnde eleverna antagligen var för att alla som ville spela skulle få en chans att få spela. Andra aktiviteter eleverna gjorde på fritidshemmet var att rita och spela fotboll. Eleverna tyckte om att gå till idrottshallen, men det hände inte ofta och det saknade eleverna. Det var många av eleverna som tyckte om att baka på fritids, men även detta hände sällan på fritidshemmet. Antonovsky (2005) tar upp i sin teori KASAM om vikten av att få känna medbestämmande, social uppskattning och få engagera sig i en aktivitet och genom detta upplever hen meningsfullhet, vilket vi tolkade att eleverna upplevde när de fick gå till idrottshallen eller baka. Genom att analysera svaren med utgångspunkt från begreppet meningsfull fritid (Anevik, 2018), vilken avser aktiviteter där eleverna får en känsla av delaktighet, kan vi uppfatta att eleverna efterfrågar aktiviteter som har sådana kvaliteter. Det är aktiviteter där både lärare och elever måste vara aktivt delaktiga. Anevik (2018) skriver att lärare bör vara lyhörda och fånga upp elevernas förslag på aktiviteter som de uppskattar. Detta gör att tiden på fritidshemmet känns mer meningsfull då aktiviteterna bygger på elevernas egna intressen.

Intervjuare - Spelar ni sällskapsspel någon gång?

alla - Ja, det är jättekul

Intervjuare - Har fritids sällskapsspel?

Elev 4 - Nja, asså

Elev 3 - De kan vara söndriga och sakna delar och så

Elev 4 - Flera stycken monopol men som är nästan fullständigt, monopolpengarna får de låsa in

Elev 1 - När jag gick på fritids gillade jag att spela mastermind

Elev 3 - Mmm det är roligt

Elev 2 - Vi spelade mycket mer på fritids, men nu är det svårt när man är ensam hemma det är inte så lätt att spela brädspel då

Elev 4 - Isåfall får man lägga kort

Elev 2 - Jag brukar lägga idioten (gruppintervju, 2020-02-14).

Det framkom i intervjun att eleverna tycker om att spela sällskapsspel och att de brukar göra det med kompisar ibland. Däremot var fritidshemmets sällskapsspel inte hela och det saknades delar till spelen. Fritidshemmet var tvungna att låsa in pengarna till Monopolspelet för att de inte skulle förstöras eller försvinna och detta uppfattade vi som att eleverna upplevde som trist. Eleverna resonerade även kring nuläget när de är ensamma hemma, att de inte kan spela sällskapsspel med sig själva och om de vill spela något spel får de lägga patiens med spelkort eller på mobilen. Eleverna tycker om att spela sällskapsspelen och det var en meningsfull fritid för dem.

Intervjuare - Vad kan fritids mer göra för att det ska bli roligt, olika aktiviteter?

Elev 1 - Baka mer

Elev 2 - Vi hade tänkt att göra detta med våra fadderbarn, att man fick åka till fritids fotbollsplan och så har man olika aktiviteter man kan göra tex, fotboll, baka vara inne, spela schack, pingis och sånt

Elev 4 - Cykla, fler spel till tv-spelen

Elev 2 - Fritidset är inte till för att man ska spela (data och tv spel)

Elev 1 - Baka ibland till mellis kanske

Elev 4 - Man brukar få förbereda mellis om man vill. baka och förbereda mellis gör vi

Elev 1 - Kanske 1 gg/mån att man får baka eller göra något speciellt till mellis,

Elev 2 - Så som vi hade det på fredagar

Elev 4 - Fredags surprise

Elev 2: Då var det alltid något bra till mellis (gruppintervju, 2020-02-14).

Det framkom i vår studie att eleverna ansåg att de vill baka mer på fritidshemmet samt ordna olika "surprises"/övertäckningar för de andra eleverna på fritids. Att få vara med och planera, bestämma och göra mellis till alla elever var även detta något som eleverna upplever som roligt men även något fritidsverksamheten kunde göra oftare. Utifrån Antonovskys (2005) begrepp KASAM kan det tolkas som att elevernas engagemang för verksamheten höjs om de får vara med att bestämma planera och organisera och sedan får social uppskattning för det de gjort. Att eleverna skulle få cykla under fritidshemsverksamheten och att fritidshemmet skulle köpa in fler TV-spel var några önskemål från eleverna. Om fritidshemmet ska kunna köpa in fler TV-spel bör eleverna utfrågas om vad det är för spel som intresserar dem, annars kanske de inte kommer att användas, menar eleverna. En elev nämner även att de tänkt göra olika aktiviteter med sina fadderbarn. Att eleverna gillar att vara involverade, delaktiga och göra olika saker/aktiviteter för andra gör fritidshemmet meningsfullt för dem. Eleverna vill känna att de får vara med och bestämma och få vara ansvariga för vissa delar. Våra resultat tyder på att om eleverna får mer frihet och utrymme att få göra fler ansvarsfulla aktiviteter, så förstärks KASAM, känslan av sammanhang. Eleverna uppfattar i aktiviteten som meningsfull och gör det bästa utav den. Alla elever är olika vilket resulterar i att delaktighet ser helt olika ut beroende från grupp till grupp. Eleverna bör kunna komma med olika förslag på vad de vill göra på fritidshemmet utifrån deras individuella intressen. Lärare måste kunna vara lyhörda och fånga upp elevernas förslag för att sedan kunna planera och genomföra aktiviteter som eleverna uppskattar (Anevik, 2018). Fritidshemmets aktiviteter kan ha ett bra pedagogiskt innehåll samtidigt som det finns utrymme för eleverna att välja och påverka innehållet (Haglund 2009).

5.3. Sammanfattning

Vi kommer här att presentera en sammanfattning av våra resultat på både enkätundersökningen och gruppintervjun. Vår sammanfattning är uppbyggd utifrån våra frågeställningar som underrubriker för att tydliggöra vad vi kommit fram till i vår studie.

5.3.1. Varför väljer vissa elever att sluta och andra att stanna kvar i fritidshemsverksamheten?

Båda våra undersökningar visade att majoriteten av eleverna ansåg att fritidsverksamheten var tråkig och att det inte fanns så mycket att göra där. Det var en viktig anledning till att eleverna valt att sluta. Kompisarna spelade en stor roll om eleverna valde att sluta eller fortsätta på fritids. Vi såg även i vår studie att eleverna inte värdesatte sin tid på fritidshemmet lika högt som andra aktiviteter de gjorde. Vi kunde se kopplingar mellan att elever tyckte att fritidshemmet var tråkigt och dess erbjudande av meningsfulla aktiviteter. Anevik (2018) menar att man kunde skapa meningsfullhet med elevnära aktiviteter då de skapar delaktighet och känsla av meningsfullhet. En annan aspekt som kunde göra att fritidshemmet upplevdes vara tråkigt är krocken mellan "nyttiga" aktiviteter, vilket läroplanen sätter krav på ska finnas i fritidsverksamheten, och aktiviteter som intresserar eleverna. Ur detta kan vi utläsa att elevernas intressen är det som eleverna helst vill syssla med på fritidshemmet.

En annan anledning till att eleverna slutade på fritidshemmet var att eleverna ansåg att fritidshemmet låg för långt bort från skolan. De tog dem lång tid att ta sig dit och hem, samtidigt som de skulle hinna med andra saker. Då fritidshemmet låg långt bort var det inte lika prioriterat som andra organiserade fritidsaktiviteter. Om fritidshemmet skulle vara beläget på deras skola skulle nog fler elever velat gå på fritidshemmet. Eleverna upplevde inte att det var meningsfullt att åka till en annan skola längre bort för att ha fritidshemsverksamhet. Enligt KASAMs tre centrala begrepp, begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet, kan man förstå att eleverna hade en låg känsla av sammanhang (Antonovsky, 2005).

Eleverna som gick på fritids tyckte miljön på fritids var lugnt/oftast lugnt och tryggt. Medan eleverna som inte gick på fritids hade uppfattningen om att miljön var stökig, högljudd och otrött. Detta tolkade vi som att de som svarat att inne- och utemiljön inte var bra, kan ha haft miljörelaterade anledningar till varför de slutade på fritids. Även om det inte var den största anledningen kanske det finns med som bidragande faktor.

5.3.2. Vad gör eleverna i årskurs 4-6 efter skolan?

Vår studie visade att de flesta eleverna gjorde sina läxor och åt mellanmål när de kom hem från skolan/fritidshemmet. Andra aktiviteter som eleverna spenderade tiden på efter skolan var att sitta framför en skärm på ett eller annat sätt, exempelvis titta på Youtube, film, TV, spela TV-spel och mobilspel. Det var även många elever som träffade sina kompisar efter skolan/fritids. Det eleverna brukade göra med sina kompisar var att bara "hänga" med varandra och syssla med olika skärmbaserade aktiviteter. Vi tolkade tiden eleverna hade mellan skola och organiserade fritidsaktiviteter som en slags mellantid som var mindre viktig för dem. Många av eleverna hade fler än en organiserad fritidsaktivitet i veckan och det skulle kunna vara en anledning till att eleverna behövde tiden mellan skolan och aktiviteten till rekreation, kanske var det därför många elever pratade om denna tiden som en mellantid som inte var något speciellt.

Majoriteten av eleverna hade en eller flera organiserade fritidsaktiviteter i veckan. Dessa tog upp mycket av elevernas fritid. Detta resulterade i att eleverna valde att sluta på fritidshemmet då tiden inte räckte till att vara både på fritidshemmet och på sina fritidsaktiviteter. Haglund (2009) skriver även om fritid som tid för aktiviteter där individen kan välja fritidsaktiviteter fritt utifrån deras egna intressen. När eleverna berättade för oss om deras organiserade fritidsaktiviteter upplevde vi att deras aktiviteter var meningsfulla för dem och de värdesatte dem högt.

5.3.3. Erbjuder fritidshemsverksamheten en meningsfull fritid i åk 4-6 enligt eleverna?

För vissa elever var aktiviteterna på fritidshemmet meningsfulla då de varje dag erbjöd aktiviteter som eleverna tyckte om, till exempel TV- och datorspel. Under vår gruppintervju framkom det att de aktiviteter som eleverna upplever som meningsfulla var de aktiviteter där eleverna fick vara med och bestämma, känna sig delaktiga från början till slut och att de fick social uppskattning. Elevnära aktiviteter där ansvar och delaktighet var inkluderade var de aktiviteter som eleverna upplevde gav en meningsfull fritidsverksamhet. Detta upplevde vi dock som att eleverna inte fick göra så ofta, vilket kan vara en anledning till att de väljer att vara hemma istället. Alla elever är olika vilket resulterar i att delaktighet och meningsfullhet upplevs olika. I vår gruppintervju framkom det att en elev ville cykla på fritids och några av eleverna ville vara på gräsplanen och detta var saker de ville göra men inte gjorde på fritids. Eleverna kom dock själva på svaret till varför de inte fick vara på gräsplanen och anledningen var att den slits ner. Utifrån Aneviks begrepp meningsfull fritid samt Antonavskys begrepp KASAM kan vi nu dra vissa generella slutsatser. Vi anser att det är av stor vikt att låta elever i årskurs 4-6 ge tips och förslag på vad de vill göra på fritids och sen får lärarna ta ställning till om det går att genomföra eller om det måste modifieras för att kunna genomföras på fritids. Lärarna ska även kunna hantera situationen när eleverna ger förslag som inte kommer kunna genomföras på fritids och motivera varför, så att eleverna inte tror att de bara struntar i deras förslag. Eleverna ska kunna komma med olika förslag på vad de vill göra på fritidshemmet utifrån deras individuella intressen. Att vara en lyhörd lärare och fånga upp elevernas förslag för att sedan kunna planera och genomföra aktiviteter som eleverna uppskattar gör att tiden på fritidshemmet känns mer meningsfull då det bygger på elevernas egna intressen (Anevik, 2018). Detta hörde vi även att eleverna som vi intervjuade uppskattade. Det går att se fritidshemmets aktivitetstid som tid för nyttiga aktiviteter ur pedagogernas perspektiv samtidigt som eleven ser det som tid för aktiviteter som hen själv väljer innehållet i (Haglund 2009). I vår yrkesprofession har vi god kännedom om nyttiga, lustfyllda och roliga aktiviteter och har alla möjligheter att kunna skapa ett meningsfullt fritidshem tillsammans med eleverna. Ett exempel skulle kunna vara att använda TV-spel med lärande inslag, skapa egna tv-spel eller att skapa egna underhållande dokumentärer på Youtube inom elevernas egna intresseområden.

6. Diskussion och avslutning

Elever i årskurs 4-6 slutar på fritidshemmen och vi vet inte riktigt varför eller vad de gör istället. Syfte med denna studie är att förstå vad som ligger bakom årskurs 4-6 elevers val att antingen stanna eller lämna fritids. Syftet är vidare att ta reda på vad eleverna gör på sin fritid. Resultatet i studien visar att de största anledningarna till att eleverna väljer att sluta på fritids är för att de tycker att det är tråkigt och inget att göra, men även att fritidsverksamheten ligger för långt bort från skolan. kompisarna påverkar om eleverna fortsätter eller slutar på fritids, man gör som sina kompisar. Eleverna i studien lägger mycket tid på olika organiserade fritidsaktiviteter, men även på läxor och olika skärmbaserade aktiviteter.

I detta avsnittet börjar vi med en metoddiskussion. Därefter kommer vi att presentera vårt resultat i relation till den tidigare forskning och sedan kommer vi presentera några förslag på fortsatt forskning. Sist i avsnittet kommer resultatet att diskuteras i relation till yrkesverksamheten.

6.1. Metoddiskussion

Vi har under vår process med arbetet fått göra olika val, och i vissa fall hade vi kunnat göra andra val som hade gett oss en annan utgång. Ett av valen vi gjorde var att vi ville använda oss av en enkätstudie för att kunna få en generell bild på den skolan vi var på, varför elever väljer att fortsätta eller stanna på fritids och vad de gör efter skolan. När vi genomförde vår enkätundersökning så hade skolan problem med internet och lärarna fick problem med att lägga upp länken till vår enkät, men till slut fick vi det att fungera och eleverna kunde genomföra enkäten. Men vi borde tänkt på att digitala verktyg kan strula och borde haft med oss en utskrivna version av enkäten så att eleverna i nödfall hade kunnat svara på enkäten i pappersform. Som tur var löste sig allt i slutet och vi fick in många enkätsvar. Ett annat val vi gjorde var att vi använde oss av gruppintervjuer för att fördjupa vissa av svaren i enkätundersökningen som vi ansåg var otydliga för oss. Men problemet var att vi fick endast till en gruppintervju, eftersom det inte var tillräckligt många som lämnat in samtyckesblanketter för att vi skulle kunna genomföra fler. Vi hade tänkt göra två gruppintervjuer, där ena gruppen skulle vara elever som går på fritids och den andra gruppen skulle vara elever

som inte går på fritids. Det hade dock också varit svårt eftersom det endast var en som gick på fritids som lämnat in samtyckesblanketten. Vårt resultat hade förmodligen varit mer fylligt med fler gruppintervjuer, men tiden räckte inte till för att försöka få fler elever att lämna in samtyckesblanketterna och sedan hinna genomföra gruppintervjuerna och analysera dem. Anledningen till att vi valde gruppintervju och inte individuella intervjuer var att vi ansåg att maktrelationerna hade varit obalanserade om vi hade suttit två vuxna och intervjuat ett barn. Men även att vi ansåg att eleverna skulle sitta och diskutera frågorna med varandra och föra diskussionen framåt. Det fungerade bra, ibland svävade dock samtalsämnet iväg och vi fick gå in och leda dem på rätt spår igen. Vi använde oss av öppna frågor som eleverna fick diskutera med varandra samtidigt som vi ibland flikade in när vi ansåg att något var intressant och behövde förtydligas mer eller att de svävat iväg. Sammanfattningsvis har vi fått en bredd i empirin, med flera erfarenheter trots en viss ojämnheter i materialet.

6.2. Resultat i relation till tidigare forskning

I vår studie framkom det att eleverna ansåg att kompisarna hade en stor betydelse när det gäller om de skulle stanna eller sluta på fritids eftersom de gjorde som sina kompisar. Detta stämmer överens med den tidigare forskningen. Både Dahl och Ackesjö (2011) och Fredricks och Hacketts (2010) tar upp vikten av kompisarna i sina studier. Dahl och Ackesjös studie tar upp kompisarna i relation till varför elever väljer att sluta på fritids medan Fredricks och Hacketts studie tar upp kompisarnas betydelse i relation till varför elever väljer att stanna på fritids. Vår studie tar upp båda delarna. Eleverna väljer att sluta för att kompisarna inte är kvar, motsvarande väljer eleverna att stanna om kompisarna är kvar. Det tolkar vi som att eleverna känner det meningsfullt att göra aktiviteter ihop med sina kompisar.

Ett annat resultat som dök upp vid flera tillfällen i vår studie var att eleverna som slutat på fritids tyckte att det var tråkigt och att det inte fanns något att göra på fritids. Detta kopplar vi ihop med Dahl och Ackesjös (2011) studie där de tar upp att eleverna inte anser att verksamheten är åldersanpassad. Även om fritidsverksamheten vi undersökte endast hade äldre elever så svarade en del av eleverna i vår studie att det var tråkigt. Det tolkar vi som att fritidsverksamheten inte erbjöd eleverna något som de ansåg var meningsfullt och att eleverna därför valt att sluta på fritids. Även

Okekes (2010) studie tar upp att elever upplever att "After-School Programs" har för tråkiga aktiviteter och därför uppfattas som ointressant. Detta kan också kopplas till vår studie, vi tolkar det som att eleverna anser att aktiviteterna är tråkiga och att miljön inte inbjuder till så många olika aktiviteter, vilket gör att eleverna inte känner det meningsfullt att vara på fritids. De elever som gick på fritids i vår studie ansåg att aktiviteterna var roliga. Detta kan kopplas till Fredricks och Hacketts (2010) studie där ett av huvudskälen till att eleverna fortsätter på "Boys and Girls Club" är att de anser att aktiviteterna är roliga. I vår gruppintervju ansåg eleverna att aktiviteterna de gjorde på fritids var roliga. Det tolkar vi som att aktiviteterna är roliga, men att de kanske inte genomförs så ofta, vilket leder till att eleverna väljer att sluta eftersom de vill känna att sakerna de gör är meningsfulla hela tiden.

Det framkom att majoriteten av eleverna som deltog i vår studie går på en eller flera organiserade fritidsaktiviteter. Detta tog upp större delen av elevernas fritid och när eleverna kom hem gjorde de läxorna, åt mellis och förberedde sig för sina organiserade fritidsaktiviteter. Om det fanns tid över så använde många av eleverna den till olika skärmbaserade aktiviteter. Detta kan kopplas till Okekes (2010) studie som nämner engagemang i icke-familjerelaterade aktiviteter som orsak till att eleverna slutade på "After-School Programs". Fredricks och Hacketts (2010) studie tar upp ungefär samma förklaring som Okeke, att eleverna istället väljer att delta i andra "After-School Programs". Vi tolkar det som att de organiserade fritidsaktiviteterna tar upp för mycket tid för att eleverna ska känna att de hinner med att vara på fritids och istället prioriterar att göra läxor och förbereda sig för den organiserade fritidsaktiviteten. Mullans (2018) studie handlar om vad barn i England gör på sin fritid, där det framkommer att eleverna lägger mer tid på olika skärmbaserade aktiviteter och läxor medan mindre tid läggs på aktiviteter som sker utanför hemmet. Gracias (2018) studie tar också upp att när eleverna blir äldre läggs mer tid på olika skärmbaserade aktiviteter och mer tid på läxor. Gracias nämner även att det finns en skillnad mellan vad killar och tjejer gör på sin fritid. Vi ser i vår studie att eleverna lägger tid på olika skärmbaserade aktiviteter, men även på läxor och sina organiserade fritidsaktiviteter. Vi tolkar det som att eleverna som deltog i vår studie spenderar hyfsat mycket tid utanför hemmet i och med att de deltar i så många olika organiserade fritidsaktiviteter. Vi kan också se skillnad mellan vad killar och tjejer gör på sin fritid, killarna spelar mer TV-spel och tjejerna ägnar sig åt sociala medier och youtube tittande i mobilen, alltså olika typer av skärmbaserade aktiviteter.

6.3. Framtida forskning

Det skulle vara intressant att forska vidare på vad barn i årskurs 4-6 gör på sin egen fritid. Men även att få en inblick i hur det ser ut på andra skolors fritidshem för att jämföra resultaten på ett bredare plan kan vara relevant. Det skulle även vara intressant att höra personalens röst, att få veta vad de säger om detta ämne, men också att intervjua vårdnadshavarna, eftersom det är de som tar det slutgiltiga beslutet avseende sina barns fritidshemsvistelse.

6.4. Resultat i relation till yrkesverksamheten

Denna studie har gett oss en inblick i varför elever valt att sluta eller fortsätta på fritidshemmet på just den skolan vi gjorde vår undersökning på. Det finns många likheter med tidigare forskning och sammantaget kan man dra vissa slutsatser kring hur lärare i fritidshem kan erbjuda material och aktiviteter. Som lärare i fritidshem kan vårt resultat ge en inblick i hur eleverna själva föredrar att fritidshemsverksamheten bedrivs för dem. Ett friare upplägg av aktiviteter passar elever i årskurs 4-6. En åldersanpassad miljö med åldersanpassade brädspel, pyssel och TV- och dataspel. Fritidsverksamheten ska även erbjuda eleverna rekreation och låta dem få egentid och syssla med individuella aktiviteter om de behöver. Två viktiga punkter var att ha kompisar på fritidshemmet och att få känna delaktighet genom att få vara med att bestämma samt att få ta ansvar. Enligt Anevik (2018) är elevnära aktiviteter ett bra sätt att få en meningsfull fritid för elever. Att vara en delaktig engagerad vuxen med en trygg famn samtidigt som man släpper lite på kontrollen och låter eleverna få vara fria och medbestämmande i allt från inköp av nya saker till val av aktiviteter och planering av mellanmål. Man kan ställa sig frågan om läroplanen för fritidshemmet ska innefatta årskurs 4-6 eller om man ska se över detta och finna andra lösningar som t ex klubbverksamhet där eleverna är friare och kan komma och gå som de vill.

Referenslista

Alvehus, Johan (2019). *Skriva uppsats med kvalitativ metod en handbok*. Johanneshov: MTM

Anevik, Åsa (2018). ”Ett digitalt arbetssätt som en tillgång”. I Wallman, Jonas (red). *Fritidspedagogiskt lärande*. Stockholm: Lärarförlaget. ss. 17-38.

Antonovsky, Aaron (2005). *Hälsans mysterium*. Stockholm: Natur & Kultur

Christoffersen, Line & Johannessen, Asbjørn (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. Johanneshov: MTM

Dahl, Marianne och Ackesjö, Helena (2011) “Det bästa med fritids var att kompisarna var där”. I Klerfelt, Anna och Haglund, Björn (red.) *Fritidspedagogik - fritidshemmets teorier och praktiker*. Stockholm: Liber. ss. 204-223.

Fekjær, Silje Bringsrud (2017). *Att tolka och förstå statistik*. Johanneshov: MTM

Fredricks, Jennifer A. och Hackett, Kristen (2010) “*Participation in boys and girls clubs: Motivation and stage environment fit*”. *Journal of Community Psychology*, 38(3), ss. 369–385.

Tillgänglig på internet:

https://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/handle/2027.42/69176/20369_ftp.pdf?sequence=1

(Hämtad 2020-01-24)

Gracia, Pablo (2018). *Children's Daily Activities: Concepts, Theories and Research*. *SSRN Electronic Journal*. Tillgänglig på internet: <https://ssrn.com/abstract=3187251> (Hämtad 2020-02-04)

Haglund, Björn (2009). “*Fritid som diskurs och innehåll. En problematisering av verksamheten vid ›afterschool-programs› och fritidshem.*” *Pedagogisk Forskning i Sverige* 2009, vol 14, nr 1, ss. 22-44.

Hjerm, Mikael och Lindgren, Simon (2012). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Johanneshov: TP

Mullan, Killian (2018). *A child's day: trends in time use in the UK from 1975 to 2015*. *The British Journal of Sociology*, 70, 3, (997-1024). Tillgänglig på internet:

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1468-4446.12369> (Hämtad 2020-02-04)

Okeke, Lynda (2008). *Attrition in Adolescent After-School Programs: Addressing the Concern via Interviews with Program Dropouts*, *Journal of Youth Development*, 3(3), ss. 130-143. Tillgänglig på internet: <http://jyd.pitt.edu/ojs/jyd/article/view/292/278> (Hämtad 2020-01-22)

Skolinspektionen (2010). *Kvalitet i fritidshem*. Stockholm: Tillgänglig på internet:

<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2010/fritidshem/rapport-kvalitet-fritidshem.pdf> (Hämtad 2019-12-18)

Skolverket (2016) *Elever och personal i fritidshem hösten 2015*. Tillgänglig på internet:

<https://www.skolverket.se/getFile?file=3768> (hämtad 2020-01-09)

Skolverket (2019) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: reviderad 2019*. Sjätte upplagan (2019). [Stockholm]: Skolverket Tillgänglig på Internet: <https://www.skolverket.se/publikationsserier/styrdokument/2019/laroplan-for-grundskolan-forskoleklassen-och-fritidshemmet-reviderad-2019> (Hämtad 2019-12-18)

Sommer, Dion (2011). *Barnperspektiv och barns perspektiv i teori och praktik*. Stockholm: Liber

Svensson, Lennart (2010). *Introduktion till pedagogik*. Johanneshov: TPB

Sverige (2019). *Skollagen (2010:800): med lagen om införande av skollagen (2010:801)*. Tionde upplagan Stockholm: Norstedts juridik

Trost, Jan (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Johanneshov: TPB

Unicef Sverige. (2009) Barnkonventionen Tillgänglig på internet <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#full> (hämtad 2020-01-03)

Vetenskapsrådet (2007) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Enskede: TPB

Wenemark, Marika (2017). *Enkätmetodik med respondenten i fokus*. Upplaga 1 Lund: Studentlitteratur

Bilagor

Bilaga 1: Enkät till elever som går på fritids

Vilket kön identifierar du dig som och vilken årskurs går du i? Kille, Tjej, Annat

Hur tar du dig oftast från skolan? ensam med cykel, går ensam, med vuxen, med syskon, med kompisar, buss

Varför är du kvar på fritids? aktiviteterna, lärarna, miljön, kompisarna, annat

Vad tycker jag om fritids? roligt, mindre roligt, inte roligt, tråkigt

Vilka aktiviteter föredrar du på fritids och vilka aktiviteter saknar du på fritids?

På mitt fritids får jag vara med och bestämma och personalen lyssnar på mig? skriv in ett av följande: aldrig, ibland, oftast, alltid

Vad tycker du om innemiljön och utemiljön på fritids? (skriv in ett eller flera av följande: lugn/oftast lugn/stökig/trygg/otrygg/bullrig)

utemiljön

innemiljön

Vad tycker du om fritidslokalen? Gott om utrymme, utrymmet räcker för de flesta aktiviteterna, ibland finns det inte tillräckligt med utrymme, för litet utrymme, annat

Går du på någon fritidsaktivitet och isåfall vilken eller vilka?

Vad gör du när du kommer hem efter skolan?

Bilaga 2: Enkät till elever som inte går på fritids

Vilket kön identifierar du dig som? Kille, Tjej, Annat

Hur tar du dig oftast från skolan? ensam med cykel, går ensam, med vuxen, med syskon, med kompisar, buss

I vilken årskurs slutade du på fritids och varför slutade du på fritids?

Går du på någon fritidsaktivitet och isåfall vilken eller vilka?

Vad gör du när du kommer hem efter skolan?

Träffar du kompisar efter skolan och om vad gör ni då?

Har du någon gång känt dig rädd när du gått hem från skolan? Ja, nej, ibland

Vad är din uppfattning om innemiljön och utemiljön på fritids? skriv in ett eller flera av följande: lugn/oftast lugn/stökig/trygg/otrygg/bullrig, annat

Kan du sakna fritids? Ja, Nej, Ibland

Vad skulle fritids behöva göra eller ändra på för att du skulle börja igen?

Bilaga 3: Intervjufrågor till elever som slutat eller går på fritids

Vad brukar/brukade ni göra på fritids?

Vad tycker/tyckte ni om att göra på fritids?

Berätta för oss vad som är/var bäst/sämst med fritids?

Är det något ni skulle göra mer av som ni inte kan göra för att ni går på fritids?

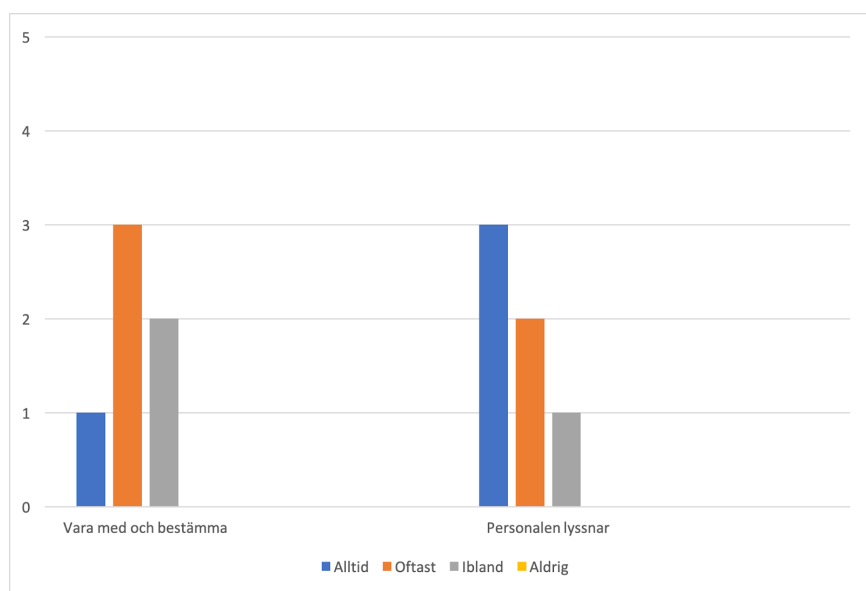
Vad brukar ni göra när fritids och skolan är slut? Är ni med i några organiserade fritidsaktiviteter?

Vad gör ni när ni träffar kompisar efter skola?

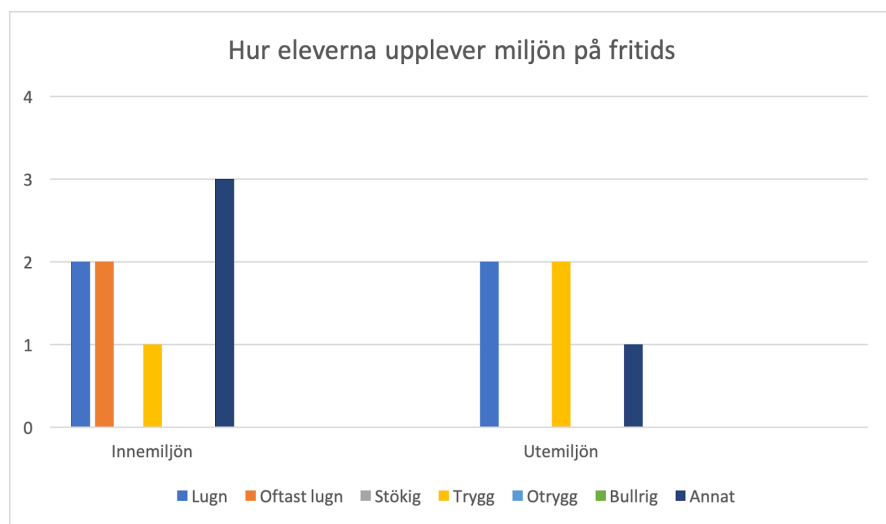
Varför slutade ni på fritids? (Kan ni vidare utveckla era svar?)

Vad hade fritids behövt göra för att fler elever skulle fortsätta?

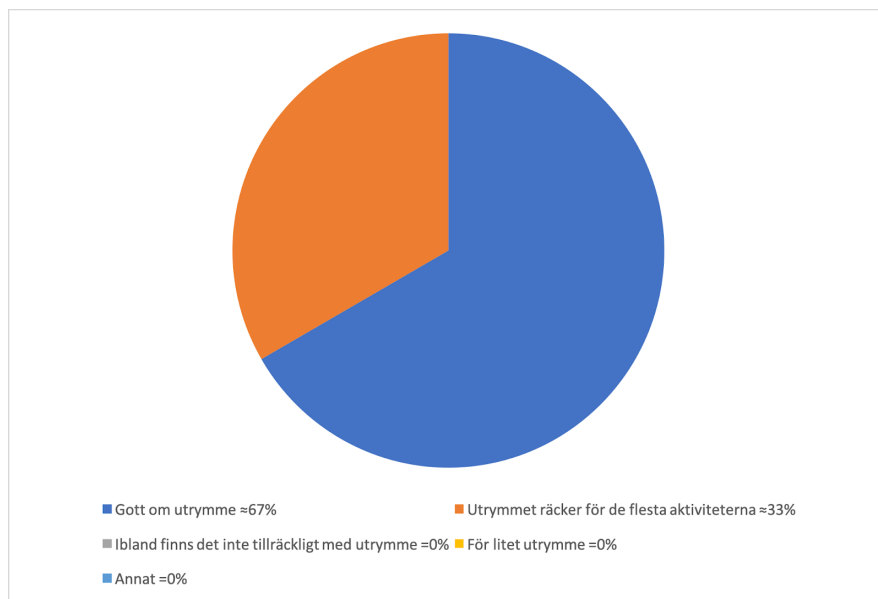
Bilaga 4: Resultat av enkät i form av diagram

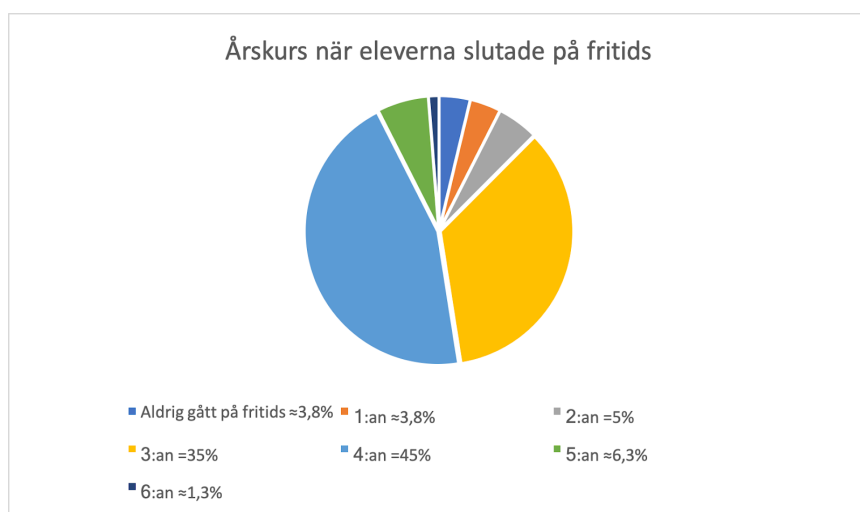
Figur 1. Vad tycker elever som fortfarande går i fritidsverksamheten om medbestämmande och personalens benägenhet att lyssna på eleverna? Totalt 6 respondenter.

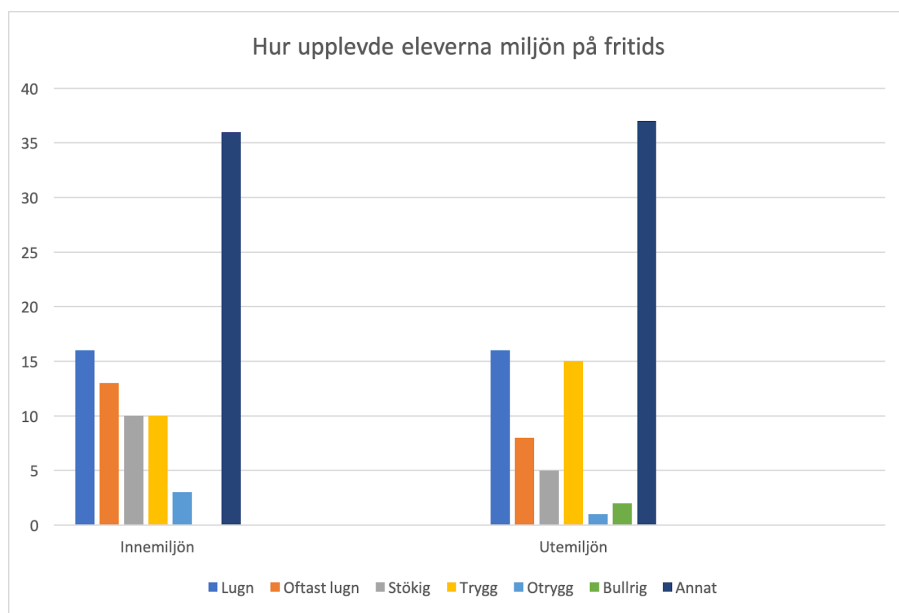
Figur 2. Hur eleverna upplever miljön på fritids. Totalt 5 respondenter

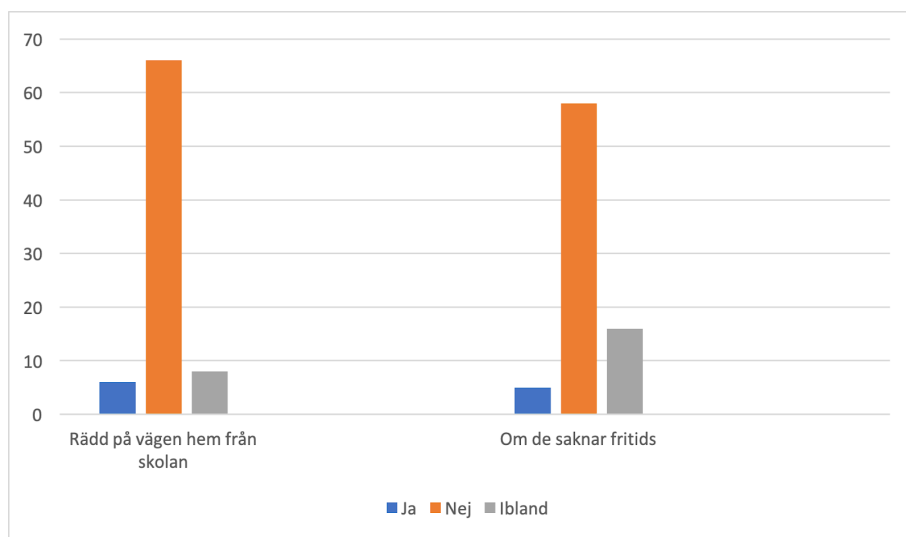
Figur 3. Vad eleverna tycker om utrymmet på fritids? Totalt 6 respondenter

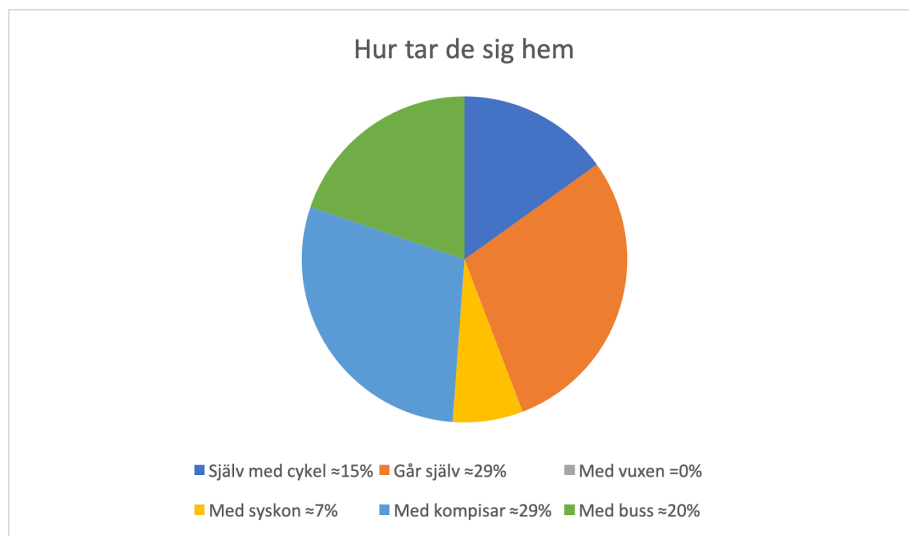
Figur 4. Vilken årskurs eleverna slutade på fritids. Totalt 80 respondenter.

Figur 5. Hur upplevde eleverna miljön på fritids när de gick? Totalt 80 respondenter.

Figur 6. Om eleverna känner sig rädda på vägen hem från skolan och om de kan sakna fritids? Totalt 80 respondenter på frågan om eleverna känner sig rädda på vägen hem från skolan och totalt 79 respondenter på frågan om de kan sakna fritids.

Figur 7. Hur eleverna oftast tar sig hem från skola/fritids? Totalt 86 respondenter